

JAARVERSLAG 2015

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Beek-Ubbergen

INHOUD

1. Voorwoord	3
2. Inleiding	5
3. Vereniging Nederlands Cultuurlandschap	6
3.1 Deltaplan voor het landschap	
3.2 Natuur in de Straat	
4. Landschapsherstelprojecten	17
4.1 Voorbeelden uitvoeringsprojecten 2015	
5. Das&Boom	19
5.1 Advies en onderzoek	
5.2 Opvangcentrum	
6. Voorlichting / educatie	25
6.1 Informatiecentrum	
6.2 Landschapsprijs De Gouden Mispel	
6.3 Winnaars Gouden Zwaluw 2015	
7. Organisatie	27
7.1 Fondsenwerving, leden en donateurs	
7.2 Vereniging Nederlands cultuurlandschap	
7.3 Stichting de Landschapswacht	
7.4 Stichting Das&Boom	
8. Financieel verslag	34
8.1 Financiën 2015	
8.2 Begroting 2016	
9. Jaarplan 2016	38
10. Verantwoordingsverklaring	47
<i>Bijlage 1: Controleverklaring accountant afgegeven op de volledige jaarrekening 2014</i>	52

1. VOORWOORD

Landschap anno 2015 is geen zwakke functie, maar een krachtige partner. Nieuwe verbindingen maken, verrassende ontmoetingen organiseren, waarbij op gebiedsniveau samenwerking nog meer dan vroeger noodzakelijk is.

Gebieden waar dat nu goed van de grond begint te komen zijn de Maasheggen en de Meuhoek. Wij willen werken aan wat we noemen behaaglijke landschappen. Die kun je in principe overal maken, maar groot was mijn verbazing toen ik afgelopen jaar van de directie het rapport uit 1977 'Aanleg en beheer van heggen in Flevoland' opgesteld door RIJP (Rijksdienst voor IJsselmeerpolders) in handen kreeg. Zelfs op het nieuwe land waren heggen voorzien, geïnspireerd op het oude land. Er is zelfs nog een proefgebied.

Onze vereniging kijkt terug op een goed jaar, welke we financieel gezien positief hebben afgesloten. Het uitvoeringswerk is de afgelopen jaren behoorlijk toegenomen en we hebben weer honderden landschapselementen beheerd en terreinen ingericht. Onze klantenportefeuille als aannemer met een missie (namelijk het opknappen en verfraaien van het Nederlandse cultuurlandschap) groeit gestaag. Gemeenten, landgoedeigenaren, boeren, terreinbeheerders en kleine particulieren weten ons steeds vaker te vinden. Een pro actieve aanpak, samenwerking en bruggen slaan tussen overheid en particulier initiatief worden daarbij steeds belangrijker. We zijn ook blij met een licht stijgend aantal vrijwilligers in het terreinbeheer.

Vorig jaar sprak ik hoge verwachtingen uit over onze samenwerking met het Louis Bolk Instituut en de Werkgroep Grauwe Kiekendief die heeft geleid tot de oprichting en certificering van een landelijk collectief Deltaplan Landschap voor het agrarisch natuurbeheer. We hebben hard gewerkt aan een gebiedsofferte en een gemotiveerde groep boeren aan ons weten te binden om een kwaliteitsimpuls in het hagenbeheer van ons oudste cultuurlandschap te realiseren. En we zijn dan ook zeer verheugd dat in een tender de provincie Noord Brabant ons collectief heeft voorzien van een beschikking. Dat smaakt naar meer. Binnen ons collectief wordt onder aanvoering van het Louis Bolk Instituut gewerkt aan natuur inclusieve landbouw.

Landschap kwam in 2015 weer voorzichtig op de politieke agenda en lijkt op te krabbelen uit het post Bleker tijdperk. Twee personen verdienen daarvoor een bijzondere erkenning. Erik Luijten - rijksadviseur voor het landschap – en mr. Pieter van Vollenhoven.

De rijksadviseur presenteerde ongevraagd als afsluiting van het jaar van de ruimte 'de landschappelijke constitutie van Nederland'. Een landschappelijke onderlegger die de mogelijkheid biedt voor met name provincies om ruimtelijke ontwikkelingen te bezien in relatie tot een samenhangende benadering van de nationale landschappelijke structuren van ons land. Hij constateert dat het Rijk is gestopt met landschapsbeleid zonder dat er sprake was van een georganiseerde overdracht aan de provincies. Eigenlijk heeft het Rijk het landschap gewoon te vondeling gelegd, zegt Luijten. En dat kan niet.

Zijn zorgen worden gedeeld door de op eigen verzoek ingestelde commissie van Vollenhoven die het

advies 'Nationale Parken Nieuwe Stijl' presenteerde. Geen kommer en kwel verhaal, maar een heldere beleidsanalyse met een wenkend perspectief om nieuw elan te geven aan onze belangrijkste natuurgebieden en cultuurlandschappen. Maar ook verantwoordelijkheden belegd op een manier waardoor de vele categorieën natuur voor de buitenstaander weer begrijpelijk worden gemaakt. En ruimte zoekt voor verdien capaciteit. Achilleshiel daarbij is het weerstaan van de verleiding om te leunen op het bestaande groene decor.

Bestuurders kunnen niet zonder voortdurende inzet van organisaties en een luis in de pels als de VNC en Das&Boom. Overigens zijn dat niet alleen bestuurders in het publieke domein maar ook bijvoorbeeld van grote vermogensbeheerders die we proberen te interesseren voor vergroening van hun verpachte grond en overig/toekomstig grondbezit. De trend naar meer duurzaamheid en milieu waar landschap en natuur inclusieve landbouw naadloos in past, lijkt door te zetten.

Om met de woorden van Willem van Toorn af te sluiten:

“Het landschap waarin een mens zijn leven doorbrengt is één van de meest fundamentele elementen die de waarde en de waardigheid van zijn leven bepalen.

Landschap biedt de plek waar mensen zich thuis, goed en geborgen voelen. Hoe meer je je thuis voelt, hoe beter je veranderingen zoals nieuwkomers kunt verwerken.”

Daarom ben ik bewust betrokken en wil ik dit de komende jaren met veel energie blijven doen, ik word blij van het werk van de VNC. Ook word ik blij van de Gouden Mispel-winnaars. Want elk jaar vinden we weer mensen vol energie, mensen met initiatieven die Nederland landschappelijk fraaier en natuurrijker maken.

Harry Keereweer

Voorzitter

2. INLEIDING

Voor u ligt het jaarverslag 2015 van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC). De VNC is een vereniging van enthousiaste en betrokken leden, vrijwilligers en een klein professioneel bureau met uitvoeringsploeg van 12fte. En waar kwaliteitsdenken en winst voor het landschap voorop staan.

De economische crisis en terugtrekkende overheid leidde ertoe dat door bestuur en directie een ommezwaai moest worden gemaakt in de financiering van de VNC van overheidssubsidies naar een ander financieringsmodel. Die hebben we (groten)deels gevonden in de uitvoering. Deze ommezwaai begint zijn vruchten af te werpen.

Het not for profit karakter van onze organisatie is een groot goed. De omzet was afgelopen jaar goed en de uitvoeringsportefeuille uitgebreid. Onder de streep hebben we een bescheiden positief resultaat geboekt.

Op de kaart van Nederland hebben we op talloze plekken landschap kunnen toevoegen waar de VNC al dan niet in samenwerkingsverbanden aan landschapsherstel heeft gewerkt. Van restauratie van individuele monumentale landschapselementen tot uitvoering van complete bedrijfslandschapsplannen. Het zwaartepunt lag daarbij Gelderland, Noord Brabant en Limburg.

Verder hebben we ons weer volop ingezet voor instandhouding en bescherming van landschapselementen en bijzondere cultuurlandschappen, werden er weer stimuleringsprijzen voor de Gouden Mispel voor landschapontwikkeling en de Gouden Zwaluw voor vergroening van steden uitgereikt. Ook is de basis gelegd voor een aantal partnerschappen in de nabije toekomst voor gebiedsontwikkeling en grensoverschrijdende samenwerking voor faunavoorzieningen voor otters.

Een groot punt van zorg is de ontwikkeling van het 'in- en uitdeuken van het natuurnetwerk'. Natuurkwaliteit is onderhandelbaar en vervangbaar geworden. Daar waar reeds begrensde natuur die nog ingericht moet worden, geruild wordt met gronden die strategisch beter liggen, is dat te billijken. Maar door de Staat aangekochte en decennia lang beheerde reservaatgronden van Staatsbosbeheer in het Aaltense Goor, die alsnog in een moderne landbouwstructuur gebracht worden ten koste van onzekere natuurontwikkeling elders, is zeer ernstig. Een precedent voor alle reeds aangekochte natuur in Nederland dat we op de voet volgen en desnoods ook juridisch zullen toetsen.

Ons bestuur heeft zich met de directie gebogen en uitgesproken over nieuwe financieringsmodellen voor de vereniging. De beschikking of zeggenschap over grond alsmede het aantrekken of beïnvloeden van investeerders op de grondmarkt zal daarin in toenemende mate een belangrijke rol spelen. We proberen daarbij met name grote vermogensbeheerders en overheden te interesseren voor vergroening van hun verpachte grond en overig/toekomstig grondbezit.

3. VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

3.1 Deltaplan voor het landschap

Zoeken naar nieuwe voorbeeldgebieden

VNC probeert tot opschaling te komen van het succesvolle voorbeeldgebied Ooijpolder Groesbeek door te ijveren voor meer pilot projecten. Voor 2015 is ingezet op de start van landschapsontwikkeling voor specifieke gebieden in Zuid-Limburg, Maasheggen, Achterhoek en Buytenland van Rhoon.

Zuid-Limburg

De provincie Limburg heeft de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) opdracht verstrekt advies uit te brengen over financieringsmodellen alsmede het instellen van een streekfonds ten behoeve van Nationaal Landschap Zuid-Limburg.

In de rapportage zijn voorstellen gedaan voor een landschappelijk streefbeeld en ambitie, het instellen van een pilotgebied bij Noorbeek en (private) mogelijkheden voor fondsenwerving. De uitkomsten zijn gepresenteerd aan GS, een grote groep provinciale ambtenaren en tijdens het PIO (platteland in ontwikkeling) congres.

Tot een nieuw voorbeeldgebied is het helaas nog niet gekomen. Eigenlijk is de situatie voor landschap in de provincie Limburg vrij ernstig omdat het budget door de portefeuillehouder financiën is bevroren. Behoudens rijksgeld en uitfasering van bestaande budgetten die aflopen in 2015 is er geen geld op de begroting voor landschap in de provincie Limburg.

Achterhoek

In de Achterhoek werkt VNC samen met STAM (Stichting Achterhoek Weer Mooi), gemeente Bronckhorst, Agrarische natuurvereniging 't Onderholt en Stichting Landschapskapitaal (SLK) aan landschapsmonument Meuhoek. Een bijzonder knotzelenslandschap nabij het buurtschap Halle dat zijn uniciteit heeft weten te bewaren door een handjevol – inmiddels oude - boeren die wars van ruilverkaveling en landbouwstructuurversterking het oude landschap hebben bewaard, verzorgd en gekoesterd.

Echter, bedrijfsopvolging is in het gebied problematisch waardoor gronden overgedragen worden aan schaalvergrotenende en doorgaans intensieve (melkvee)bedrijven. Om het unieke landschappelijke karakter te behouden voor de volgende generatie zijn zogenaamde kwalitatieve verplichtingen met zakelijke werking gevestigd met de huidige eigenaren. Hiermee is de instandhouding van de knotzelen voor tenminste 30 jaar geborgd.

Het is hartverwarmend om te zien dat het gebied beetje bij beetje meer bekendheid en aandacht krijgt. Zo is er met Vroege Vogels een crowdfunding actie gehouden, zijn extra aanvragen ingediend bij fondsen voor het gebied en zijn mooie drone beelden gemaakt van het gebied. Onbekend maakt onbemind en door bovenstaande activiteiten voelen steeds meer partijen zich verbonden met het gebied. 'Steurig vedan' (Achterhoeks voor gestaag doorgaan) is het credo en

hopelijk gaat dat ook leiden tot actieve betrokkenheid van de provincie Gelderland in deze mooie streek.

Buytenland van Rhoon

De ambitie is om in de polders van Rhoon het grootste akkerflora- en faunaherstelplan van Nederland te realiseren. Om deze ambitie voor het gebied van 600 hectare te behalen wordt deze ingericht als een aaneengesloten hoogwaardig akkernatuurgebied met cultuurhistorische en recreatieve elementen in combinatie met rendabele agrarische bedrijven. Met de inrichting en aangepaste beheer wordt het gebied geschikt gemaakt voor zowel akkervogels als akkerfauna.

Het oorspronkelijke plan van de rijksoverheid om in het kader van de Planologische Kernbeslissing Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PKB PMR) een gebied van circa 600 ha ten zuiden van Rotterdam te transformeren naar een natuur- en recreatiegebied (het Buijtenland van Rhoon) had onvoldoende draagvlak bij bedrijven en bewoners uit het gebied.

Daarom is in opdracht van de Vereniging Agrarische Belangen IJsselmonde in 2013 gewerkt aan een alternatief plan dat geleid heeft tot het rapport ‘Levend Buijtenland van Rhoon’, opgesteld door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap in samenwerking met het Louis Bolk Instituut en de Werkgroep Grauwe Kiekendief. Dat plan voorziet in hoogwaardige akkernatuur, behoud en herstel van cultuurhistorie en toevoeging van recreatie.

Naar aanleiding van de signalen uit het gebied zijn aan het einde van 2013 in de Tweede kamer vragen gesteld aan de verantwoordelijke minister voor de PKB PMR (de minister van Infrastructuur en Milieu). Dit heeft geresulteerd in een aangenomen motie en een brief van de minister met de strekking nogmaals te zullen onderzoeken hoe binnen de vastgestelde kaders gekomen kan worden tot een plan met een “groter draagvlak bij bewoners en maatschappelijke organisaties”. De VNC presentatie van het rapport ‘Levend Buijtenland van Rhoon’ in februari 2014 aan de gemeenteraad van Albrandswaard leidde tot een breed aangenomen motie dat dit rapport als uitgangspunt voor de toekomstige inrichting en beheer van de polders zal moeten gaan fungeren.

De provincie voert in opdracht van het Rijk het project Buijtenland van Rhoon uit. Daarom heeft de minister van Infrastructuur & Milieu in haar brief aangegeven de staatssecretaris van Economische Zaken (vanuit het Rijk eerstverantwoordelijk bewindspersoon voor dit deelproject) en de (toenmalige) gedeputeerde te vragen dit draagvlakproces te organiseren.

Voormalig minister Veerman heeft in opdracht van de provincie en met instemming van de staatssecretaris van EZ in de eerste helft van 2014 onderzocht of een plan met meer draagvlak voor Buijtenland van Rhoon mogelijk is. De heer Veerman stelt in zijn advies voor om te komen tot een andere invulling van ‘hoogwaardige natuur’. Hij stelt voor in een deel van het gebied hoogwaardige akkernatuur te realiseren in plaats van het hoogwaardige natuurdoeltype ‘zoetklei oermoeras’. Daarnaast adviseert Veerman een andere aanpak, namelijk het oprichten van een “coöperatie voor gebiedsontwikkeling”. Hij heeft bij zijn advies ook het VNC plan betrokken.

Het rapport van Veerman is nadien in een aantal gremia besproken en beoordeeld, met in het

algemeen een positief oordeel. In september 2014 heeft ook de staatssecretaris van EZ, met aandachtspunten voor de verdere uitwerking, ingestemd met dit advies en de provincie verzocht nadere voorstellen te doen voor de vervolgaanpak. De Tweede Kamer heeft door middel van een motie in december 2014 ingestemd met deze lijn.

Eind december 2014 is de Coöperatieve Vereniging Deltaplan Landschap U.A. opgericht door de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, het Louis Bolk Instituut en de Werkgroep Grauwe Kiekendief. De coöperatie kent leden waaronder een substantieel deel van de agrarische grondgebruikers van Rhoon. Bij de oprichting is bij reglement een gebiedscommissie ingesteld 'Het Buijtenland van Rhoon' met als werkgebied de gemeente Albrandswaard. Aan de coöperatie is door de Stichting Certificering SNL in juni 2015 het certificaat 'collectief agrarisch natuurbeheer' toegekend.

De staatssecretaris van EZ heeft in juli 2015 tenslotte een afrondende brief aan de provincie gestuurd, waarin ze de provincie verzoekt nu snel over te gaan tot uitvoering van de aanbevelingen van de heer Veerman. Conform het advies van Veerman is de volgende stap de oprichting van een gebiedscoöperatie voor het Buijtenland van Rhoon, die de uitvoering van het nieuwe perspectief, zoals ook door Veerman omschreven, ter hand neemt. Dit met inachtneming van de aandachtspunten van de staatssecretaris uit de brief van september 2014 en juli 2015.

Omdat deze uitwerking niet eenvoudig is en politiek beladen, is door de provincie een commissie van drie deskundige kwartiermakers gevraagd om te verkennen onder welke condities en met welke uitgangspunten de beoogde gebiedscoöperatie in het Buijtenland van Rhoon kan worden opgericht. De commissie bestaat uit dhr. C. Verdaas (voormalig kamerlid, voormalig gedeputeerde, voormalig staatssecretaris, thans adviseur bij Over Morgen), dhr. J.J. de Graeff (voormalig algemeen directeur van Natuurmonumenten) en dhr. J. de Groot (voormalig bestuurder Westelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (WLTO)). De commissie laat zich ondersteunen door medewerkers van de provincie Zuid-Holland.

Het advies wordt afgerond in 2016 en in 2015 heeft VNC bijgedragen aan bouwstenen voor het advies van de kwartiermakers.

Maasheggen

Een belangrijk focusgebied van onze vereniging is de Maasheggen. Ons oudste cultuurlandschap en grootste hagenlandschap. Met naar schatting zo'n 220 kilometer heggen waarvan 150 kilometer op boerenland. Financieel is er een uitdaging omdat de beheeropgave zo'n 450.000 euro per jaar bedraagt en op dit moment slechts twintig procent van de hagen een beheercontract heeft met het bestaande budget. Landschappelijk is er een uitdaging om ervoor te zorgen dat bestaande hagen vitaler worden door ze breder uit te rasteren, te bufferen, gaten dicht te planten of zelfs reconstructie te plegen op plaatsen waar heggen verdwenen zijn.

Hier liggen ook een aantal vergunning technische uitdagingen, die te ver voeren voor dit verslag, maar gespreksonderwerp zijn in een breed gebiedsproces waarbij we met zoveel mogelijk partijen die actief willen bijdragen aan herstel, ontwikkeling en bescherming van Maasheggen samenwerken.

Zoals gemeente Boxmeer, waterschap Aa en Maas, Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, ZLTO, Stichting Heg&Landschap, Collectief Deltaplan, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Provincie Noord Brabant, Groen Ontwikkelfonds Brabant, etc.

De gemeente Boxmeer is voor ons een hele belangrijke partner. En we zien dat het enthousiasme in die gemeente aanstekelijk werkt en omliggende gemeenten ambitie beginnen te tonen voor (her)ontwikkeling van Maasheggen.

Een andere belangrijke partner is het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB). Met de opbrengst van de Brabantse energiegelden heeft de provincie een bv opgericht die met maatschappelijke partners invulling gaan geven aan het Brabants natuurnetwerk. Met het GOB wordt gezocht naar een effectieve en efficiënte inzet van voormalige BureauBeheerLandbouw gronden en alternatieve financieringsmodellen. Daarvoor kijken we ook nadrukkelijk naar alternatieve en meer extensievere vormen van landbouw zoals ‘alley cropping’ en ‘permacultuur’. Concreet werken we aan de zogenaamde ondernemende EHS die net als het voorbeeldgebied Ooijpolder Groesbeek gebruik maakt van zakelijke rechten.

In 2015 is veel energie gestoken in het opstellen van een gebiedsofferte agrarisch natuurbeheer in de Maasheggen en invulling te geven aan de stelselwijziging agrarisch natuurbeheer. Waarbij individuele deelnemers niet meer subsidie krijgen, maar een groep van samenwerkende boeren in een collectief. Helaas is het (nog) niet gelukt om de gebiedsofferte provincie overschrijdend (Noord Brabant, Gelderland, Limburg) vorm te geven. En is deze beperkt tot het Brabantse deel. Tijdens de werving van deelnemers en het opstellen van een beheerplan hebben we de boeren in het gebied goed leren kennen. Omdat er sprake was van een tender – de enige in Nederland – en gevestigde belangen in het geding raakten was het niet altijd even makkelijk werken. Desalniettemin hebben we een groep gemotiveerde boeren aan ons weten te binden die gaan werken aan een kwaliteitsverbetering en herstel van Maasheggen. En heeft de provincie Noord-Brabant aan ons een beschikking afgegeven.

Tegelijkertijd speelt er in het gebied een majeure wateropgave. Op de korte termijn was dat het programma Stroomlijn van Rijkswaterstaat die dreigde hagen in de stroombaan van de Maas te rooien. Adequaat reageren van VNC met Staatsbosbeheer leidde eerder al tot het opstellen van het handboek ‘Heggen langs grote rivieren’. Daarin is opgenomen en door Rijkswaterstaat ondersteund een beslisboom die ervoor heeft gezorgd dat vrijwel alle heggen - en die van de Maas in het bijzonder - gespaard zijn. De tweede grote opgave hangt samen met het Deltaprogramma waarbij in eerste instantie gedacht werd aan een brede nevengeul dwars door het gebied, maar waarbij het gebied nu alternatieven aan kan dragen.

Tegelijkertijd hebben we in 2015 voor het gebied een extra aanvraag bij de Nationale Postcodeloterij ingediend, diverse (kleine) fondsen benaderd en investeerders gepolst voor deelname aan een grondfonds. En een verkenning uitgevoerd naar het verkrijgen van een Unesco biosfeer status van het gebied. Voor de laatste hebben we een adhesiebetuiging ontvangen van Unesco Nederland en een positief raadsbesluit van de gemeente Boxmeer om met gebiedspartijen de komende jaren deze erkenning te verkrijgen.

Start up bootcamp grondfonds en beleggen in heggen

Nederland heeft zo'n 1,9 miljoen hectare landbouwgrond. Hier is de grootste biodiversiteit en landschapswinst te behalen. Conform onze visie Deltaplan voor het Landschap concentreren we ons daarbij op de randen van percelen. Lang is gedacht en ook omarmd de gedachte om te werken met landschapsfondsen- en streekfondsen. Deze komen maar mondjesmaat tot opschaling en zijn veelal publiek gevuld.

Tegelijkertijd zien we ook een koerswijziging ontstaan bij banken in de financiering van landbouwbedrijven. En is grond als kapitaalfactor voor verdere ontwikkeling nog belangrijker geworden. Voor veel landbouwbedrijven geldt dat het eigen vermogen onder de kritische grens van 30% is gezakt waardoor bancaire financiering van schaalvergroting stagneert. Daarbij is er veel onzekerheid over de toekomst van zogenaamde fosfaatrechten en is mestverwerking een toenemende kostenpost. Men gaat dus op zoek naar alternatieve financiering. Het is dan ook interessant om te merken dat wanneer je als vereniging ergens een grondpositie in kan nemen door een perceel te kopen of te huren, omliggende boeren bereid zijn afspraken te maken over landschapsontwikkeling.

De pilots Deltaplan landschap laten zien dat de beschikbaarheid van (ruil)grond een belangrijke katalysator vormt in landschapsontwikkeling. Daar waar de overheid met name grondposities inneemt voor de omvorming van landbouwgrond naar natuur in de buurt van natuurgebieden, denken wij dat het juist verstandig is om grondposities in te nemen in hardcore agrarisch gebied.

Daar is immers de nood voor een kwaliteitsimpuls landschap en impuls voor de biodiversiteit het hoogst. Binnen de landbouw zet schaalvergroting als autonoom proces door. Dat betekent dat er dagelijks kansen zijn om grondposities in te nemen. Overigens kan dat ook op basis van (erf)pacht voor bedrijven en overheden die landschappelijk verantwoord willen ondernemen, zoals ontgronders, projectontwikkelaars, waterschappen, grondbedrijven, etc. De VNC kan alleen grondposities innemen indien daarvoor extra gelabelde middelen kunnen worden verkregen.

Daarvoor is in samenwerking met IUCN en onder begeleiding van Nyenrode gewerkt aan een Start Up Bootcamp programma voor 2016 waarin we proberen de ideeën rondom een grondfonds te concretiseren en investeerders gereed te maken.

Europees Milieubureau (EEB)

De activiteiten van de VNC binnen het EEB stonden in 2015 volledig in het teken van inspanningen rondom implementatie en evaluatie van de vergroening van het landbouwbeleid. Daarvoor nemen we deel aan de Agri commissie.

Vanuit het EEB neemt de VNC een van de weinige beschikbaar gestelde plekken in voor groene vertegenwoordigers in zogenaamde Civil Society Dialogue Groups rondom het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Deelname aan bijvoorbeeld de groep directe betalingen en akkerbouw geeft ons door aanwezigheid van de Europese commissie enkele malen in het jaar de mogelijkheid direct input en reactie te geven op voorstellen.

Het is teleurstellend maar niet verrassend om te zien dat de eerste vergroeningsresultaten geen zichtbare verbeteringen en winst voor biodiversiteit hebben opgeleverd. Er worden geen groene doelen gehaald met voor Nederland alleen al jaarlijks 200 miljoen euro aan Europees belastinggeld. Wat de vereniging betreft zou dit bedrag bij een volgende herziening van het landbouwbeleid ook meteen onttrokken kunnen worden aan het budget voor de eerste pijler.

Nog beter zou zijn om maximaal gebruik te maken van de mogelijkheid om 15% van de eerste pijler gelden over te maken naar de tweede pijler, ten behoeve van zogenaamde agromilieumaatregelen. Bij voorkeur gefinancierd door provincies en waterschappen om een koppeling te maken met biodiversiteit-, water- en agro-forestry doelen. Daarmee ontstaat zelfs een groter landbouwbudget dat beschikbaar kan komen voor familiebedrijven die daadwerkelijk een bijdrage willen leveren aan vergroening en verduurzaming van de landbouw. Dus nog steeds boerengeld op boerenland in boerenhand, maar ook publieke waarden voor publiek geld.

Goede landbouwpraktijken

Voor wat betreft de goede landbouwpraktijken is er ons inziens iets goed mis. Iedere agrariër die Europese landbouwsubsidie ontvangt moet zich houden aan basisregels vastgelegd in zogenaamde goede landbouwpraktijken. Voor onze vereniging zijn van belang die maatregelen die de buffering van watervoerende sloten vereisen, erosie bestrijdende maatregelen verplichten in hellinggebieden en instandhouding van landschapselementen. Met name de laatste wordt ons inziens met voeten getreden, want anders kan het niet zo zijn dat op boerenland landschapselementen dan wel grotendeels verdwenen zijn, of slechts nog bestaan uit restjes en relictten. De landbouwverordening geldt voor iedere hectare subsidiabele landbouwgrond. In Nederland gebeurt echter iets wonderlijks bij de interpretatie van een landschapselement of een relict daarvan in de vorm van een heg, boom, lijn van bomen, etc. Die staat namelijk op of aangrenzend aan boerenland. Een nuance verschil wat er in de praktijk toe leidt dat geen enkel element echt beschermd is.

Doet een element mee in de landbouwperceelregistratie, dan is de verordening van kracht. Echter, de instandhouding van landschapselementen is door Nederland vertaald in de boswet. En die biedt juist geen bescherming voor instandhouding omdat er eisen worden gesteld aan de minimale oppervlakte, waaraan restjes landschapselementen niet voldoen. En indien dit wel het geval is, bij het alsnog verdwijnen handhaving zelden leidt tot nieuwe aanplant of het neemt jaren in beslag om het af te dwingen. Staat een element daarentegen niet op een subsidiabel landbouwperceel, dan zegt de overheid bij aantasting of verdwijning ervan dat de landbouwverordening niet van toepassing is en dus instandhouding ook niet, tenzij dit is vastgelegd in het bestemmingsplan.

De Europese regels zijn helder. Je kunt als actieve boer subsidie krijgen, maar dan is een van de spelregels dat landschapselementen in stand moeten worden gehouden. Landschapselementen tot een breedte van twee meter mogen van de commissies sowieso meegenomen en opgeteld worden bij het landbouwareaal. Desalniettemin kiest Nederland anders.

Voor de VNC is het zaak om via de lobby in Brussel en het aandragen van praktijkvoorbeelden

ervoor te zorgen dat Nederland op fatsoenlijke wijze de instandhouding van landschapselementen op boerenland alsnog in wetgeving verankert.

Landelijk Collectief Deltaplan & stelselwijziging Agrarisch Natuurbeheer

De kern van het nieuwe stelsel agrarisch natuur- en landschapsbeheer is een collectieve benadering en toepassing in gebieden waar goede natuurresultaten het meest kansrijk zijn. Het nieuwe stelsel kent een grote verantwoordelijkheid voor de streek en een belangrijke rol voor collectieven en agrarische natuurverenigingen.

In 2013 viel de kick-off van een professionaliseringstraject van zogenaamde collectieven voor de stelselwijziging agrarisch natuurbeheer samen met een vernietigend rapport van de Raad voor de Leefomgeving. Het advies van de raad was acuut te stoppen met het niet effectieve en geldverslindende agrarisch natuurbeheer.

De VNC was het in zijn geheel niet eens met de rapportage en heeft de Raad aangeschreven en haar bevindingen gedeeld. Belangrijke achterliggende faalfactoren bleven onbenoemd. Namelijk geen marktconforme vergoedingen, maar vergoedingen op basis van inkomstenderving. Geen duurzame betalingen, maar kortlopende zesjarige contracten. En continue veranderende regelgeving. Dus waarom als boer kiezen voor zware beheerpakketten of pakketten die duurzame aanwending van landbouwgrond als bouw- of grasland verhinderen.

De Raad zou lering moeten trekken uit de ook door henzelf erkende succesvolle voorbeelden van agrarisch natuurbeheer voor korenwolven, grauwe kiekendieven en groenblauwe diensten. Positieve uitzonderingen zijn, waar - in tegenstelling tot het tot dan vigerende agrarisch natuurbeheer - in contracten heldere doelen zijn gesteld en waar onder deskundige begeleiding en monitoring, bovenal concurrerende en langjarige vergoedingen aan boeren worden uitgekeerd.

Eind 2014 is gewerkt aan de oprichting van een eigen collectief, wat geleid heeft tot de gezamenlijke oprichting met Louis Bolk Instituut en Werkgroep Grauwe Kiekendief van de Coöperatieve Vereniging U.A. Deltaplan Landschap.

In 2015 is ons collectief gecertificeerd en hebben wij voor de Maasheggen een gebiedsofferte uitgebracht, die is beschikt door de provincie Noord Brabant.

Programma Stroomlijn

Met een inhaalslag, die wordt gepleegd met het project Stroomlijn, wordt de vegetatie in het rivierbed door Rijkswaterstaat aangepakt. Het idee daarachter is dat het waterafvoerend vermogen van de grote rivieren wordt hersteld.

De kern van de inhaalslag is gelegen in het principe “Stroombaan glad, tenzij”. De stroombaan is het deel van het rivierbed dat het meest bijdraagt aan het waterafvoerend vermogen van de rivier. Daarbinnen stroomt het water het snelst en heeft de vegetatie volgens Rijkswaterstaat een relatief groot opstuwend effect op de afvoer. Het is echter ook een goedkope maatregel in vergelijking met dijkverplaatsingen en bruggen op pijlers zetten. Van meet af aan heeft de VNC zich verzet tegen het

rooien van cultuurhistorische beplantingen in uiterwaarden.

Met Staatsbosbeheer en diverse andere NGO's is daarvoor een handboek heggen langs grote rivieren opgesteld. Deze dient als afwegingskader en geeft de mogelijkheid om cultuurhistorische lijnvormige beplanting buiten de te verwijderen vegetatie te houden en te conserveren. Echter, de interpretatie van het handboek is door Rijkswaterstaat overgelaten aan marktpartijen die er voor zijn om juist zoveel mogelijk vegetatie te verwijderen, waardoor heggen juist weer voor discussie vatbaar kwamen en binnen de scope van mogelijk te verwijderen vegetatie kwamen te liggen. Met als gevolg veel reuring en een enorme tijdsinspanning om ervoor te zorgen dat de gemaakte afspraken nageleefd worden, zorgen weg te nemen en te voorkomen dat stroomlijn alsnog een desastreuze uitwerking op voortbestaan van heggen en knotbomen in uiterwaarden zou hebben.

Versoepeling van de Vogel- en Habitatrichtlijn

In 2016 onder Nederlands voorzitterschap van de Europees commissie zal de fitness check van zowel de habitat als de vogelrichtlijn plaatsvinden. De VNC heeft in 2015 in een breed bondgenootschap en zelfstandig in aanloop hierop gereageerd richting de Europese Commissie. Kortheidshalve is de strategie om te verwijzen naar het succes van de richtlijnen, die herhaaldelijk als hinderlijk worden ervaren. Volgens de natuurorganisaties betekent dit dat ze werken. Ook VNC heeft gewezen op de succesvolle soortbescherming van de richtlijnen, zeker als het gaat om de vrijwel onstuitbare expansie van de mens, tegenover de steeds verder krimpende ruimte voor soorten en hun habitats. Het Europees Parlement heeft in overgrote meerderheid zich eind 2015 uitgesproken voor versterking van de regels, in plaats van afzwakking. Dit met het oog op het systematisch niet halen van de door Europa zelf opgestelde doelen.

De nieuwe Wet Natuur

In alle praatcircuits rond deze wet is zowel door Das&Boom als door de VNC meegepraat en gestuurd. Maar de overgrote meerderheid van de NGO's trok de aandacht met het uiterst vage en inhoudelijk niet toetsbare begrip 'intrinsieke waarde van de natuur en de individuele soorten'. Ook werd veel aandacht gericht op het inperken van de jacht- en de wildsoorten.

Het uiteindelijke resultaat is toch beduidend slechter uitpakkt en nagenoeg niet verbeterd door inbreng uit beide kamers. Dat met name de bescherming van soorten, die er in Nederland slecht voor staan of stonden, slechter is geworden, is de duistere zijde van deze wet. Nederland steekt geen reddende hand meer uit naar soorten die niet van boven haar gesteld gezag bescherming behoeven. Dat geldt voor de eikelmuis (nog maar 25 individuen volgens recente schattingen), vuursalamander (nog enkele tientallen), maar ook voor de das: met kunst en vliegwerk werd dit dier overeind geholpen, maar wordt nu weer even snel overgeleverd aan andere voortaan prevalerende menselijke belangen. Het aantal dassen in een bepaald gebied kan zelfs verminderd worden, als ontoelaatbare schade daardoor kan worden verminderd. De wetgever laat het verder aan de vrijheid van 12 provincies over, om hier een middel bij te vinden. Wegvangen of doodschieten: het is allemaal nog niet duidelijk. Wel is natuurlijk duidelijk dat zoiets van geen kanten gaat werken. Afschot en vangen kunnen niet voorkomen dat dassen van naburige burchten de leegstaande burchten en gebieden weer binnen trekken. Het zal alleen gaan werken als men blijft vangen of schieten: een zeer

onverkwikkelijke situatie. Voor je het weet wordt de lijst met bejaagbare soorten via een achterdeur groter, als de afgelopen veertig jaar het geval was. Hoe een en ander gaat uitpakken voor Das&Boom en haar advies-, opvang- en verhuiswerk is nog onzeker, maar zal bepalend zijn voor de organisatie.

Grensoverschrijdende samenwerking

In 2014 zijn we de grens overgegaan en hebben we met een Duitse partner gewerkt aan grensoverschrijdende projecten. Met steun van de EU grensregio is onder de noemer 'Prachtlandschap Niederrhein' en 'Monumenten tussen twee torens' een studie gedaan naar de ontwikkeling van een grenspark tussen Nijmegen en Kleve, waarin de cultuurhistorische eenheid in het gebied beter tot uitdrukking komt. Hiervoor zijn ruim veertig Nederlandse en Duitse stakeholders benaderd en gezamenlijk projectvoorstellen ingebracht. Dinsdag 24 maart 2015 vond de slotbijeenkomst plaats van de projecten 'Monumenten tussen twee torens' en 'Prachtlandschap NederRhein'. Op de prachtige locatie van de EUREGIO RIJN-WAAL (Euregio-Forum te Kleef) werd deze avond het eindrapport gepresenteerd, met aandacht voor de ingediende projectvoorstellen en de grensparkverkenning. Een eerste exemplaar van het eindrapport werd overhandigd aan vertegenwoordigers van de gemeentes Groesbeek, Nijmegen, Kleve en Bedburg-Hau.

27 maart heeft de VNC het stokje overgedragen aan de bestuurders van de dorpen en steden in het gebied. Met de betrokken gemeentes is gepraat over welke stap te zetten richting realisatie van een grenspark. Vereniging Nederlands Cultuurlandschap adviseert hierin, de keuze is nu aan de gemeenten.

In 2015 is gewerkt aan een vervolg: voor de otter is met lokale partijen en ARK natuurontwikkeling als trekker gewerkt aan een grensoverschrijdende Interreg aanvraag die in 2016 wordt ingediend. Ook is een LIFE aanvraag voorbereid voor Ooijpolder Groesbeek welke uiteindelijk niet is ingediend omdat de vereiste lokale cofinanciering niet meer beschikbaar was.

Hagemeester

De VNC is eind 2014 gestart een samenwerking met een lokale boerenland-brouwerij voor de ontwikkeling van het bier Hagemeester. De afbeelding van Hagemeester is een heggenvlechter met in zijn hand een hiep en een handschoen om zich te beschermen tegen de stekels van de meidoorn. Op de achtergrond staat een gevlochten haag getekend en dit alles in een jaren '20 uitstraling.

In 2015 hebben we op diverse evenementen gestaan, zoals proeverijen en streekmarkten. Denk daarbij aan de Nijmeegse Vierdaagse, de landgoedfair van Mariënwaardt en Sonsbeekmarkt. Een mooie en andere manier om een breed publiek kennis te laten maken met het eeuwenoude ambacht van heggenvlechters. Er zijn lokaal inmiddels enkele horeca gelegenheden die met enige regelmaat onze producten afnemen.

Om de vereiste schaa sprong te kunnen maken moest de kostprijs zakken en het volume toenemen. Daarvoor zijn we overgestapt naar brouwerij D'n Drul in Groesbeek, waar Hagemeester eigen vergistingtankcapaciteit krijgt en in samenwerking met welzijnsorganisatie Plurijn makkelijker en sneller geëtiketteerd kan worden. Hier is ook een proeflokaal aanwezig en kunnen we mensen

ontvangen om meer te vertellen over ons bier met een missie.

Stichting Natuurbeelden

VNC is een van de elf participerende organisaties in de Stichting Natuurbeelden en zal zich ook de komende jaren inzetten om cultuurlandschappen en daarbij behorende natuurwaarden prominenter aan de orde te laten komen, met de opname van bijbehorende aansprekende beelden in de digitale catalogus.

Daarvoor is door de stichting een contract getekend met de bekende filmer Michael Sanderson voor het filmen van zogenaamde 'specials' over cultuurlandschappen vanaf de grond en uit de lucht. De VNC levert hiervoor de locaties en begeleiding. In 2014 is ruim 15 uur materiaal cultuurlandschappen ingestroomd.

De VNC heeft in 2015 divers beeldmateriaal kunnen inzetten ten behoeve van eigen producties. De VNC maakt deel uit van de Raad van Toezicht en van de Redactieraad. Beiden kwamen in 2015 driemaal bijeen.

3.2 Natuur in de straat

De huidige generatie kinderen dreigt te vervreemden van de natuur. Ze groeien voornamelijk op in de stad en komen in het dagelijks leven nauwelijks nog in aanraking met 'natuur'. Dit in tegenstelling tot de natuurbeschermers van nu: vaak al op jonge leeftijd kregen zij de kans hun liefde voor natuur te ontwikkelen. Zonder natuurervaringen voor kinderen in de stad zullen er in de toekomst dan ook te weinig natuurbeschermers zijn.

Meer groen en natuur in de stad zorgt voor een schonere en gezondere leefomgeving. Het draagt bij aan een gezonde ontwikkeling van kinderen, biedt recreatiemogelijkheden dicht bij huis en vergroot de aantrekkelijkheid van een stad, waarmee het tevens een gunstig effect heeft op het vestigingsklimaat voor bedrijven.

Ondanks dat er in veel beleidsstukken een groot belang aan natuur wordt toegekend, verdwijnt er om verschillende redenen (nog steeds) natuur uit de stad. Politiek en milieubeweging streven vaak naar compacte steden, om zo het buitengebied te sparen. Maar met al deze goede bedoelingen zijn steden steeds meer 'verdicht' geraakt en is er steeds minder ruimte voor groen: de natuur verdwijnt uit het stadsbeeld. Veel natuurorganisaties willen kinderen de 'echte' natuur in krijgen. Het vergroten van de trefkans op natuur in stad en straat, krijgt daardoor niet de aandacht die het verdient.

Dat is jammer, want er zijn juist volop mogelijkheden om bij afbraak of sanering van bebouwing groen een volwaardige plaats te geven. Die kansen worden nu niet benut, omdat met name architecten, stedenbouwkundigen en woningbouwcorporaties niet of nauwelijks 'groen denken'.

Weliswaar zijn er inmiddels veel initiatieven rond het thema *Natuur in de stad*, maar nog niet voldoende. De VNC wil dit proces versnellen en doet dat op haar eigen manier. Als aanjager, met een heldere visie op de vele mogelijkheden die er liggen.

Net als in 2014 hebben we prioriteiten moeten stellen in onze activiteiten en hebben wij ervoor gekozen ons primair te richten op de opschaling van landschapsherstelwerkzaamheden en lobby in het kader van Deltaplan Landschap, waardoor minder tijd besteed kon worden aan Natuur in de Straat dan gewenst.

In 2015 werd wel de jaarlijkse *Gouden Zwaluw* weer uitgereikt. Meer over de uitreiking van deze stimuleringsprijs leest u in hoofdstuk 6.3 van dit jaarverslag.

4. LANDSCHAPHERSTELPROJECTEN

In 2015 heeft de VNC grote én kleine landschapsherstelprojecten uitgevoerd. Vele kilometers heggen, houtwallen en hoogstamboomgaarden zijn gerestaureerd en aangelegd. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

Project Ooijpolder

In de Ooijpolder zijn de inrichtingsprojecten afgerond en is de VNC bezig met het reguliere beheer van de aangelegde landschapselementen. In Groesbeek zijn we in 2015 verder gegaan met het inrichten van de laatste bedrijfslandschapsplannen binnen de regeling Groenblauwe Diensten. Ook is bij diverse eigenaren beheer uitgevoerd.

Project gemeenten Lochem en Bronckhorst

In 2014 heeft de VNC een vierjarig landschapsherstelproject in de gemeente Lochem en Bronckhorst afgerond. In 2015 kon met een vervolg hierop worden gestart, dankzij bijdragen van de gemeente Lochem en Bronckhorst, de provincie Gelderland, het Prins Bernhard Cultuurfonds, de ASN-Foundation,

Landschapsherstel De Meuhoek

Een gehucht met de naam Meuhoek, gelegen tussen Zelhem en Varsseveld, nabij Halle, heeft aan weerszijden van de Varsseveldseweg een uitzonderlijk Achterhoeks landschapsrelict. Dit bestaat uit de laatste overblijfselen van een wat vroeger een knobomenrijk van met name knotelzen was. Dit landschap, met perceeltjes, klein maar fijn, vol pinkster-, en boterbloemen wordt bedreigd. De oprukkende grootschalige landbouw zal ook hier op korte termijn bezit van nemen. Dan is er geen plek meer voor steenuiltjes, oranjetipjes en pinksterbloemen.

In 2015 heeft de VNC op verschillende manieren de benodigde financiële middelen voor het reddingsplan van de Meuhoek bij elkaar verzameld.

Dankzij bijdragen van de Stichting Landschapskapitaal, via de crowdfundingactie, maar ook door de bijdrage uit het Baron en Baronesse Van Hemert tot Dingshof-Coldewij Fonds (dat SBNL beheert) en de bijdrage van het Prins Bernhard Cultuurfonds, kon het project eind 2015 van start gaan.

De knotelzen in het kleinschalige museale hart kunnen nu opgeknapt worden, en zullen vervolgens periodiek worden geknot. Overeenkomsten met kwalitatieve verplichtingen zijn gesloten met de huidige boeren en de eerste vergoedingen konden december 2015 worden uitgekeerd.

In het project in de Meuhoek werken we samen met Stichting Achterhoek weer mooi (StAM), de Agrarische Natuurvereniging 'het Onderholt' en de Stichting Landschapskapitaal.

Project Winterswijk

De kleinschalige openheid, het groene karakter, de beken en het reliëf door essen (kampen) zijn bepalend voor de identiteit van het Nationaal Landschap Winterswijk. Ondanks deze status is het landschap zwaar aan erosie onderhevig. O.a. historische houtwallen, hoogstamfruitbomen en eswallen worden zeer beperkt onderhouden waardoor het cultuurlandschap langzaam verdwijnt. De

VNC wil deze historische landschapselementen behouden en opknappen. Met steun van het Prins Bernard Cultuurfonds, gemeente Winterswijk en de Provincie Gelderland en in samenwerking met de lokale agrarische natuurvereniging restaureren we nu deze landschapselementen, waardoor ze voor toekomstige generaties behouden blijven. In 2015 zijn in dit meerjarige grote landschapsherstelproject diverse landschapselementen hersteld en opgeknapt.

Project Berkelland

Net als in Winterswijk zijn in Berkelland ook vele landschapselementen aan erosie onderhevig. Gebruikmakend van de subsidieregeling van de provincie Gelderland, in samenwerking met de agrarische natuurvereniging Berkel&Slinge en de gemeente Berkelland, heeft de VNC in 2015 weer vele kilometers landschapselementen opgeknapt in de gemeente Berkelland.

Project landschapsherstel Noord-Limburg

In Noord-Limburg is de VNC aan de slag gegaan met een groot landschapsherstelproject. Dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, de ASN-Foundation, Stichting Doelwijk, Dinamofonds en middelen via de Groenblauwe Diensten Limburg, zijn in 2015 vele nieuwe heggen en hoogstamboomgaarden aangeplant en oude hersteld. Ook de komende jaren is in dit project nog veel werk te verzetten. Tevens is dankzij de beschikbaarheid van beheervergoedingen het onderhoud voor de komende jaren veiliggesteld.

Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en gemeente Boxmeer

Sinds 2013 onderhouden we voor Staatsbosbeheer (SBB) de heggen in en rondom Overasselt en Balgoij. Het gaat hier in totaal om 18 kilometer aan heggen. Naar aanleiding van deze samenwerking wordt de groenploeg van de VNC steeds vaker door SBB gevraagd om ook andere werkzaamheden te verrichten, zoals bosmaaien en zagen.

In Reijmerstok (Zuid-Limburg) hebben we in opdracht van SBB diverse heggen aangelegd, graften hersteld en knotbomen geknot.

Ook voor Natuurmonumenten onderhouden we jaarlijks 4,5 kilometer heggen rondom de Sint Jansberg (Noord-Limburg). Ook de samenwerking met Natuurmonumenten wordt ieder jaar meer uitgebreid.

Sinds dit jaar onderhouden we ook de hagen van de gemeente Boxmeer. Het gaat hierbij om ruim 25 kilometer.

Divers

Naast bovengenoemde werkzaamheden voeren wij diverse anderen projecten/werkzaamheden uit. Zo onderhoudt de VNC ieder jaar diverse hagen bij eigenaren o.a. langs de Meerwijkselaan, Postweg en Oude Kleefsebaan in Berg en Dal en landgoederen 't Mulra en het Jagershuis. Verder zijn landschapsinrichtingen uitgevoerd voor o.a. de gemeente Nijmegen en zandwinningsbedrijf Teunesen. Ook het demonstratiegebied Palland, onderdeel van het Informatiecentrum van de VNC, wordt jaarlijks onderhouden.

5. DAS&BOOM

De stichting Das&Boom maakt zich sterk voor een optimale bescherming van de das en andere bedreigde diersoorten. De Stichting volgt het overheidsbeleid, zo nodig middels het aanspannen van gerechtelijke procedures en geeft gevraagd en ongevraagd adviezen ter bevordering van een optimale bescherming van de das. Voorts bewaakt de Stichting al hetgeen Das&Boom in de voorgaande 30 jaren voor de das heeft weten te bereiken.

Zo heeft Das&Boom tussen 2011 en 2014 een aantal processen gevoerd tegen een wetsontwerp van kabinet Rutte 1, waarmee draconische bezuinigd zou worden op het natuurbudget. Er zijn verschillende procedures gevoerd, o.a. tegen de plannen tot verkoop van 17.000 hectare landschapselementen en kleine natuurreservaten en voor het behoud van de met uitsterven bedreigde otter, wilde hamster en het korhoen. De procedures werden financieel mogelijk gemaakt middels een Crowdfundings project, de actie 'Recht op Natuur'.

Eind 2015 is de nieuwe Wet natuurbescherming aangenomen door het kabinet Rutte II; deze wordt in 2017 van kracht. Hoewel in deze wet een aantal verbeteringen zijn doorgevoerd, gaat de beschermde status van de das er nog steeds flink op achteruit. De das gaat van 'strikt' beschermd naar gewoon beschermd, met een zelfde beschermingsniveau als bijvoorbeeld de egel en de haas. Samen met andere natuurorganisaties hebben Das&Boom en VNC in 2015 tevergeefs getracht deze wet aan te laten passen. In 2016 gaat Das&Boom zich inzetten voor een maximaal mogelijke bescherming van de das bij de implementatie van deze wet door de provincies.

Om de doelstellingen te kunnen realiseren, werft Das&Boom inkomsten uit betaalde opdrachten zoals onder meer het vertrekken van ecologische adviezen, het ontwikkelen van compensatieplannen bij ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied, het schrijven van ontheffingen van de Flora- en Faunawet voor derden en het uitvoeren van dassenverhuizingen, wanneer dassen het veld moeten ruimen om zwaarwichtige maatschappelijke redenen.

Bij deze activiteiten maakt Das&Boom zich sterk voor samenwerking met de VNC: Das&Boom ontwerpt compenserende en mitigerende maatregelen en probeert dat de opdrachtgever de aanleg en het onderhoud uit laat voeren door de VNC. Deze samenwerking is voor de opdrachtgever aantrekkelijk omdat die dan verzekerd is van een functionele voorziening, die in nauwe samenwerking en de ecologische begeleiding van Das&Boom kan worden aangelegd.

Deze samenwerking is al regelmatig succesvol gebleken.

Das&Boom beschikt als enige organisatie in Nederland over een actuele database van alle dassenburchten, dassenvoorzieningen en dassenslachtoffers in Nederland. Deze gegevens worden actueel gehouden, onder anderen middels het dagelijks bijhouden van de vindplekken van alle verkeersslachtoffers in Nederland. Deze data vormen de basis van het ecologisch advieswerk van Das&Boom en worden gebruikt voor het adviseren van faunavoorzieningen op de meest gevaarlijke knelpunten voor dassen.

Ook vangt de stichting hulpbehoevende en verweesde jonge dassen op. Daarvoor benut Das&Boom nog steeds de kennis en faciliteiten, opgebouwd tijdens de herintroductieperiode van de das, om individuele dassenslachtoffers, zoals verkeersslachtoffers en verweesde dassen, op een zinvolle manier te kunnen helpen. Daartoe beschikt Das&Boom over een bereikbaarheidsdienst, die 24 uur per dag bereikbaar is voor het geven van informatie aan hulpverlenende organisaties en dierenartsen. Das&Boom vangt zelf hulpbehoevende dassen op ter revalidatie en zet de dieren vervolgens weer uit in de natuur.

Das&Boom zet zich in om het noodzakelijk maatschappelijk draagvlak voor de noodzakelijke bescherming van de das in stand te houden en te bevorderen, middels voorlichting en educatie. Dit draagvlak is noodzakelijk om de huidige mate van wettelijke bescherming te kunnen continueren en alle noodzakelijke faunavoorzieningen te kunnen blijven bekostigen.

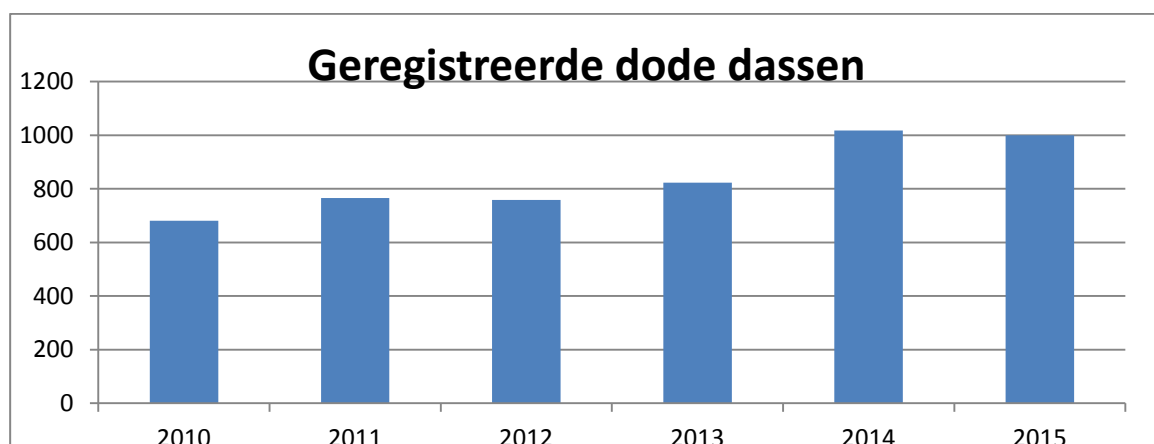
Een impuls voor die voorlichting en educatie was het 'Jaar van de das', dat de Zoogdiervereniging samen met Das&Boom in 2015 georganiseerd heeft. In dit jaar werd het succes gevierd van het eerste soortbeschermingsplan in Nederland. Er is extra media aandacht geweest voor de das, er is een nieuw boek over de das uitgegeven, er is in samenwerking met Staatsbosbeheer een webcam op een dassenburcht geplaatst met een daaraan gekoppelde website en er is een nieuwe landelijke dassentelling georganiseerd ('Volg de das').

5.1 Advies en onderzoek

Meldingen van bedreigde dassenburchten door ruimtelijke ontwikkelingen, meldingen van burchtverstoringen, overlast van dassen of niet functionerende dassenvoorzieningen nemen veel werk in beslag. Handhavingsverzoeken worden ingediend en samen met andere organisaties (o.a. milieufederaties) worden zienswijzen of bezwaren ingediend. Eveneens worden er nog steeds ontheffingen verstrekt die de dassenbelangen niet behartigen, waar Das&Boom dan de nodige tijd in moet steken om die te corrigeren. Daarnaast fungeert Das&Boom ook als vraagbaak voor de meest uiteenlopende zaken betreffende dassen. Het bijhouden van de contacten met de diverse dassenwerkgroepen behoort ook tot de taken van Das&Boom.

Een belangrijke taak van Das&Boom is het bijhouden van de populatieontwikkeling in Nederland. Hiervoor worden als sinds 1990 alle dode en gewonde dassen geregistreerd in de centrale database van Das&Boom. Ook worden alle nieuwe meldingen van dassenburchten (deels aangereikt door de diverse dassenwerkgroepen in Nederland) ingevoerd in deze database. Tenslotte worden nog ad hoc dassenvoorzieningen (rasters en tunnels) gecontroleerd en geregistreerd. Deze drie databases vormen de basis van het advieswerk.

Voor het jaar 2015 zijn ca. 1000 dode of in nood verkerende dassen geregistreerd. Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag ontbraken er nog gegevens uit Gelderland. Dit aantal komt ongeveer overeen met het aantal uit 2014. De enorme toename die in 2014 geconstateerd werd ten opzichte van de voorgaande jaren is niet doorgezet (figuur 1).

Figuur 1: Aantal geregistreeerde dassen 2010 t/m 2015 (de gegevens van 2015 zijn bij benadering)

Als een das ten gevolge van een mankement in de dassenvoorziening aan zijn einde kwam, werd de beheerder van de voorziening hiervan op de hoogte gesteld, met het dringende verzoek het mankement direct op te lossen.

Das&Boom heeft in 2015 diverse betaalde opdrachten verricht voor (semi) overheden, adviesbureaus, projectontwikkelaars en particuliere organisaties. De betaalde adviesopdrachten waren zeer divers:

- Gegevens levering dassenburchten en –slachtoffers Ooijen – Wanssum;
- Update onderzoek dassen op bedrijventerrein Laarakker Haps;
- Update onderzoek dassen op St. Annaterrein gemeente Venray;
- Opstellen compensatiemaatregelen woningbouw Venray en ecologische begeleiding
- Compensatiemaatregelen woningbouw en uitbreiding golfterrein Coudewater Den Bosch
- Compensatiemaatregelen opslagplaats haven Cuijk
- Monitoring dassen ontgrondingsgebied “de Riet” gemeente Cuijk.
- Passieve dassenverplaatsing verbreding N279 Veghel
- Passieve dassenverplaatsing fietspad Heumen
- Compensatiemaatregelen verlengde Noordlaan Odiliapeel Veghel
- Opstellen compensatieplan ontgroning Ayen-Well
- Compensatiemaatregelen woonproject Maashaeghe Boxmeer

Daarnaast heeft Das&Boom twee verhuisprojecten afgerond (Keltenbosje Oss en Dommelsvoort Cuijk) en twee nieuwe (actieve) verhuisprojecten uitgevoerd.

De nieuwe dassenverhuizingen vonden plaats in Berkel-Enschot, gemeente Tilburg en in Veessen, gemeente Heerde.

Dassenverhuizing Berkel-Enschot

In 2014 werd in Berkel-Enschot een dassenburcht ontdekt in een nog braak liggend gebied, midden in het geplande winkelcentrum van een nieuwe wijk; voor hen was geen plek in de nieuwbouwplannen.

Op verzoek van de gemeente Tilburg heeft Das&Boom een plan gemaakt om de daar wonende dassenfamilie te verhuizen. Uit onderzoek door Das&Boom bleek het te gaan om een familie van circa 5 dassen. Bij degelijke projecten probeert Das&Boom altijd zowel mensen- en dassenbelangen zo goed mogelijk te behartigen en daarbij de onvermijdelijke overlast voor de dassen tot een minimum te beperken.

Het aanmoedigen van de dassen om een geschikte locatie in de nabijheid te betrekken, een zogenaamde 'passieve verhuizing', was hier geen optie. Niet alleen de buchtlocatie, maar vrijwel het gehele leefgebied van de dassen zou verloren gaan en er waren geen geschikte locaties in de buurt, waar de dassen op eigen gelegenheid naar toe zouden kunnen verkassen.

Das&Boom heeft dus gekozen voor een ‘actieve verplaatsing’, waarbij de dassen gevangen worden, tijdelijk opgevangen en daarna als sociale groep uitgezet worden op een alternatieve locatie.

Het vinden van een geschikte plek is tegenwoordig extra moeilijk, omdat boerenorganisaties vaak veel ophef maken over mogelijk schade, die deze verhuisde dassen zouden kunnen aanrichten op akkers en weilanden. Deze commotie heeft er mede voor gezorgd, dat de ontheffing, die Das&Boom in februari 2015 had aangevraagd, pas in november na veel aandringen werd afgegeven. De

wettelijke termijn voor het afgeven van een ontheffing is 16 weken.

Door deze onvoorziene vertraging is de daadwerkelijke vangactie veel later gestart, dan gepland. Dat kan nadelig uitpakken, wanneer de dassen niet snel gevangen worden en er in de voortplantingsperiode van de dassen gevangen moet worden.

De vangactie verliep voorspoedig, binnen korte tijd konden alle dassen gevangen worden.

In totaal zes dassen zijn in eerste instantie overgebracht naar het opvangcentrum van Das&Boom in Beek-Ubbergen. Daar zijn ze een aantal weken opgevangen, totdat het zeker was, dat alle dassen van deze sociale familie gevangen waren. Toen zijn de dassen vanuit het opvangcentrum overgebracht naar hun nieuw onderkomen, een door Das&Boom ontworpen kunstburcht in een fraai dassenleefgebied van het Brabants Landschap. Vandaar uit zijn de dieren 3 maanden later losgelaten.

Dassenverhuizing Veessen

Eind augustus 2015 zijn een moederdas met twee jongen uitgezet op een kunstburcht bij Veessen in Overijssel. De dassen moesten verhuizen in verband met de realisatie van de 'Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld' in het kader van het Ruimte voor de Rivier project.

Das&Boom is door adviesbureau Witteveen+Bos ingeschakeld, toen in 2014 bleek dat er in de oorspronkelijk afgegeven ontheffing van de Flora-en faunawet geen rekening gehouden was met de dassen in het plangebied.

In dat plangebied realiseert de Combinatie IJsselweide een zogenaamde 'hoogwatergeul', die bedoeld is om bij extreem hoog water van de IJssel het overtollige water sneller af te kunnen voeren. De geul tussen Wapenveld en Veessen wordt aangelegd door middel van twee nieuwe dijken. In het tussenliggende gebied kunnen vanwege de veiligheid geen gebouwen blijven staan en ook een dassenburcht moest het veld ruimen. De dassenburcht lag in een strook populierenbos, die inmiddels ook verdwenen is. Na het verlopen van de voor dassen kwetsbare periode zijn begin juli drie openingen uitgekozen om vangkooien in te plaatsen. Het vangen van de dassen verliep ook hier voorspoedig.

De dassen zijn verhuisd naar een ongeveer 500 meter verderop aangelegde kunstburcht, die net buiten de hoogwatergeul is aangelegd.

Das&Boom heeft ook een aantal adviezen verricht die niet betaald werden.

De belangrijkste hiervan zijn:

- Second opinion impact bestemmingsplanwijziging Wylerbergmeer op dassen op verzoek van GNMF tbv ingesteld bezwaar (behandelt door RvS);
- onderzoek t.b.v. ontheffingsverlening woningbouw Klarbeek te Epe (na indiening handhavingsverzoek);
- advies aanleg nevengeul Vecht Vilsteren;
- project stadsdassen Nijmegen in samenwerking met de VNC;
- advies GMNF inzake sauna Berendonck;
- Ondersteuning realisatie landgoed het Hoog gemeente Heumen;
- ondersteuning IVN tegen vestiging bomenteel Ebben in maasheggenlandschap Grave;
- Advies dassen in bebouwde kom Malden i.v.m. woonproject.

Als gevolg van de werkzaamheden van Das&Boom worden ook betaalde werkzaamheden gegeneerd voor de VNC. Hieronder een overzicht van deze zogenaamde spin-off:

- Inrichting landgoed Erpewaaij;
- Inrichting dassencompensatiegebied project “Skaeve huse” Nijmegen;
- Jaarlijks beheer dassencompensatiegebied Oostkanaaldijk Heumen;
- Bepanting kunstburcht en dassencompensatiegebied “Nemerlaer”;
- Inrichting dassencompensatiegebied “de Diepeling” Venray;
- Aanleg houtwal nabij dassentunnel Rijksweg Malden;
- Aankoop en beheer ontgrondingsgebied met dassenburcht Balgoij;
- Project “Stadse dassen” Nijmegen;
- Inrichting dassencompensatiegebied haven Cuijk;

5.2 Opvangcentrum

Das&Boom zet haar expertise in om hulpbehoevende dassen op een zo terughoudende manier te helpen en draagt deze visie uit. Dat houdt onder meer in dat bij meldingen van jonge dassen terughoudend wordt opgetreden en alleen wordt ingegrepen wanneer het zeker is dat het dier in de natuur niet zal overleven. Bij verweerde dassen wordt geprobeerd de dieren te helpen op de kraamburcht met bijvoeracties. Das&Boom speelt hierin een adviserende en coördinerende rol. Sinds 1 juli 2012 voldoet de opvang van Das&Boom aan de nieuwe eisen van het ministerie van EZ voor opvangcentra. In 2014 is de ontheffing van Das&Boom op eigen verzoek aangepast, zodat Das&Boom nu naar eigen inzicht dassen kan uitwisselen met het Natuurhulpcentrum in Opglabbeek in België. Op deze manier wordt voorkomen dat jonge verweerde dassen te lang zonder soortgenoten opgevangen worden, hetgeen de kans op het succesvol uitzetten in de natuur vergroot. In het Opvangcentrum werden in 2015 8 dassen opgevangen: 2 gewonde volwassen dassen en 6 jonge dassen. Van de volwassen dassen is 1 uitgezet en 1 geëuthanaseerd. 1 jonge das is overgeplaatst naar het opvangcentrum in Opglabbeek en de 5 overige zijn in samenwerking met Ark Natuurontwikkeling uitgezet bij Weert in Limburg. Ook voor 6 dassen uit het opvangcentrum in Opglabbeek (waarvan 5 afkomstig waren uit Maastricht) heeft Das&Boom samen met Ark Natuurbeheer de uitzetfaciliteiten gerealiseerd.

Das&Boom heeft veel werk gehad aan het weerleggen van aantijgingen vanuit de agrarische organisatie LLTB, die via de media deze uitzetting als een bedreiging voor de omwonende boeren presenteerden. Ook het ministerie van RVO raakte door deze aantijgingen van koers, waardoor de toestemming voor het verhuizen van dassen vanuit Berkel-Enschot door dit ministerie erg lang op zich heeft laten wachten.

Het Opvangcentrum draagt ook de zorg voor de twee dassen van het Informatiecentrum Nederlands Cultuurlandschap, een van de weinige plaatsen waar dassen in levende lijve te zien zijn. Deze dassen zijn zeer belangrijk bij het verwerven van maatschappelijk draagvlak voor de bescherming van deze dieren, voor dassenvoorzieningen en de verbetering van het cultuurlandschap, het leefgebied van deze dieren. In juli is de oudste das, Sirene, helaas overleden.

De zorgtaken binnen het opvangcentrum worden uitgevoerd door vrijwilligers. In 2015 waren 18 vrijwilligers betrokken bij de verzorging van opgenomen dassen. Daarnaast verzorgen 4 vrijwilligers samen met de vaste medewerkers de zogenoemde bereikbaarheidsdienst, waardoor het

Opvangcentrum dag en nacht bereikbaar is voor adviezen rond de hulpverlening aan dassen en andere dringende dassenzaken.

5.3 Overig

Sinds 2013 is Das&Boom een erkend leerbedrijf (Aequor) voor studenten MBO Wildlife management opleidingen van o.a. Helicon.

In 2014 heeft Das&Boom haar huisstijl en logo gemoderniseerd en is de geheel vernieuwde website online gegaan. In 2015 is gestart met het intensief gebruik maken van de aan de website gekoppelde sociale media, om daarmee het bereik van de boodschap van Das&Boom te vergroten

6. VOORLICHTING / EDUCATIE

6.1 Informatiecentrum

Het Informatiecentrum Nederlands Cultuurlandschap biedt belangrijke ondersteuning bij het creëren van draagvlak voor de doelstellingen van de VNC.

Het Informatiecentrum wordt veelvuldig bezocht door leden van de VNC en andere geïnteresseerden. Daarnaast bezoeken ook doelgroepen als agrariërs, ambtenaren en politici, natuurbeheerders en studenten van universiteiten en voortgezet onderwijs het centrum.

Door middel van voorlichting en educatie komen de bezoekers aan de weet waar in hun eigen omgeving nog oude gave cultuurlandschappen zijn (en waar ze zijn verdwenen). Ook kunnen zij er ideeën opdoen over toekomstmogelijkheden voor het landschap.

Het Informatiecentrum Nederlands Cultuurlandschap was in 2015 van maart tot en met oktober iedere woensdag en zondag geopend voor publiek. Buiten deze reguliere openingstijden werden ook specifieke doelgroepen ontvangen. In totaal bezochten in 2014 2084 bezoekers het centrum. De tweede helft van 2015 is een communicatiemedewerker aangetrokken met loonsubsidie. Er is een onderzoek uitgevoerd onder leden en bezoekers naar de informatievoorziening/Informatiecentrum van de VNC. Op basis van de resultaten zal in 2016 een haalbaarheidsonderzoek naar vernieuwing van het Informatiecentrum worden opgesteld, en optimalisatie contentvernieuwing social media.

Lampjestocht

In 2014 is het Informatiecentrum gestart met een nieuwe traditie: de lampjestocht door het dal Palland bij het Informatiecentrum. 18 December 2015 was de tweede editie.

In een sfeervolle ambiance liepen ruim 200 mensen met een lampion door het bos, waarbij ze na de wandeling konden genieten van een jeugdkoor en enkele warme versnaperingen.

6.2 Landschapsprijs De Gouden Mispel

Donderdag 10 december 2015 reikte de VNC op Landgoed Jachtslot de Mookerheide in Molenhoek drie Gouden Mispels uit aan personen die dit jaar een uitzonderlijke bijdrage hebben geleverd aan de bescherming of ontwikkeling van het Nederlands cultuurlandschap.

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap kende de Gouden Mispel 2015 toe aan:

- De biologische boerderij Kraanswijk, BETEBOE GmbH, ID Agro BV, Pape Creavorm vof en Stichting Courage, voor het bij voortduring op zoek zijn naar verbeteringen in de agrarische bedrijfsvoering op het vlak van natuur- en landschapsbehoud, recreatief medegebruik, alsmede op dierwelzijnsgebied en het milieu. In het bijzonder voor de getoonde durf een uniek initiatief in bedrijf te nemen; de koeientuin.
- Stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden, voor de tomeloze inzet bij het beheer van museaal cultuurlandschap, houtwallen, elzensingels, heggen, hoogstamboomgaarden, knotbomen, poelen en ecologische verbindingen dwars door intensief landbouwgebied.
- de heer F.J.A. van Verschuer en mevrouw N.F. van Verschuer – des Tombe, voor de bijzondere wijze waarop zij het landgoed Heerlijkheid Mariënwaerd, met een lange geschiedenis, in het heden, ten dienste stellen van duurzame landbouw, verfraaiing van het landschap, vergroting van de

biodiversiteit voor ieder te genieten en zorgvuldig de momenten kiezend voor gastvrijheid naar een groot publiek.

De Gouden Mispel is in 2006 door VNC in het leven geroepen en wordt vervaardigd door kunstenaar Frans van Hintum. De mispel is als symbool gekozen omdat ze zich alleen spontaan vestigt in eeuwenoude houtwallen, heggen en andere landschapselementen. De mispel staat hiermee symbool voor een gezond (cultuur)landschap. Eerdere winnaars zijn onder meer oud minister Cees Veerman en SER voorzitter Alexander Rinnooy Kan.

6.3 Winnaars Gouden Zwaluw 2015

Donderdag 11 juni 2015 heeft de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap weer drie Gouden Zwaluwen uitgereikt aan bedrijven, overheden of personen die zich verdienstelijk hebben gemaakt om de natuur in de straat, wijk of stad te bevorderen.

De Gouden Zwaluw, een bronsgouden beeltenis van de gierzwaluw, gemaakt door de kunstenaar Frans van Hintum, wordt jaarlijks uitgereikt en maakt deel uit van de campagne 'Natuur in de straat', die door de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap is geïnitieerd.

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap ziet de stad als het meest intensief ingerichte cultuurlandschap van Nederland, waar zowel voor de natuur zelf, als voor de daar wonende mensen, elke ruimte voor groen benut moet worden.

Natuur in de stad betreft op een ongedwongen manier de jeugd weer bij dit onderwerp, en zorgt daarnaast voor verkoeling, afname van vervuiling, en een toename van het welbevinden van de bewoners.

De winnaars van 2015 zijn:

- Slechtvalken in Eindhoven: ... van de werkgroep Slechtvalken in Eindhoven voor de zeer deskundige inzet en advisering bij de terugkeer van de slechtvalk in de lichtstad.
- 't Schonste Stròtje: ... van Stichting OpGroeneVoet voor de verfraaiing van de directe woonomgeving met groene en bloemrijke geveltuinen, zo een bijdrage leverend aan het woongenot en de trots en eigenwaarde van de bewoners.
- Blik onder water in Leiden: ... van Aaf Verkade voor de tomeloze inzet om de grachten van Leiden bij een breed publiek onder de aandacht te brengen, ze op te schonen, en aandacht te vragen voor de daarin levende flora en fauna.

7. ORGANISATIE

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom functioneren als één organisatorische eenheid. Hieronder vindt u een verslag van de belangrijkste ontwikkelingen in fondsenwerving, leden- en donateurs aantal, missie en visie, doelstelling, bestuurlijke samenstelling en overige organisatorische informatie van de VNC, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom.

7.1 Fondsenwerving, leden en donateurs

Bij de fondsenwerving hanteert de VNC de gedragscodes van het VFI. De fondsenwerving is als volgt onderverdeeld:

- 1 individuele werving
- 2 werving via media
- 3 aantrekken sponsors en donoren

De besteding van de geworven gelden is conform de doelstelling van de VNC. Het beleid met betrekking tot fondsenwerving is dat niet meer dan 25% van deze fondsen wordt besteed aan de werving van nieuwe fondsen. De controle hierop gebeurt door de registratie van aan fondsenwerving bestede uren, tegen kostprijs en de bijkomende kosten. De jaarrekening 2015 laat een percentage van 1,2 % zien, dus ruim onder het gestelde maximum.

Op 1 januari 2015 telde de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap 3.669 leden. Op 31 december 2015 was dit aantal licht gedaald tot 3.467.

De opbrengst van de Zomeractie 2015 was bestemd voor de aanschaf van een tweede werkbuss voor onze groenploeg, zodat we efficiënter kunnen werken.

De Herfstactie stond in het teken van aanschaf van een zogenoemde 'sorteergrijper' ten behoeve van onze groenploeg, waarmee klussen efficiënter en veiligere uitgevoerd kunnen worden.

De Kerstactie 2015 was gericht op het vastleggen met luchtbeelden van de mooie, nog gave historische cultuurlandschappen.

Het kwartaalblad *Landschappelijk* verscheen in het verslagjaar viermaal.

7.2 Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Missie

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) wil agrarische cultuurgeschiedenis zichtbaar houden. Daarnaast ijvert zij voor een rijk geschakeerd cultuurlandschap in heel Nederland, nadrukkelijk ook in de bebouwde omgeving. Een landschap van deze tijd, met respect voor het verleden en voor de mensen die daar nu werken, wonen en recreëren. Gezien de ecologische footprint die Nederland in de wereld heeft, zet de VNC zich in om agrarische (voedsel)productie in onze vruchtbare delta te behouden. Deze agrarische productielandschappen moeten ook ruimte bieden aan andere functies zoals cultuurhistorie, landschapsschoon, recreatie en biodiversiteit.

Visie 'Nederland weer mooi'

De agrarische cultuurgeschiedenis van een aanzienlijk gedeelte van Nederland is al eeuwenoud. De VNC beoogt enerzijds een grootscheeps herstel van de traditionele kavelgrenzen en anderzijds de aanleg en het ontwerp van geheel nieuwe elementen in heel Nederland - buiten de aangekochte natuurgebieden en steden. Een Nederland waar je trots op bent, een landschap waar je graag in vertoeft. Een mooi Nederland.

Deltaplan voor het Landschap

Het Deltaplan voorziet in een netwerk van landschapselementen zoals akkerranden, bloemrijke bermen en slootkanten, heggen en houtwallen, graften en lanen, wordt in het Deltaplan gekoppeld aan fiets-, ruiters- en voetpaden en kanoroutes. Het gaat hierbij om 200.000 km kavelgrenzen en 50.000 kilometer recreatieve routes.

Natuur in de straat

Naast de aandacht die het landschap krijgt, wil de VNC nadrukkelijk ook de bebouwde omgeving groener maken. In feite is het stedelijk landschap ons meest intensief ingerichte cultuurlandschap. Het is van belang juist daar waar de meeste mensen wonen, werken en studeren het contact met de natuur zo laagdrempelig mogelijk te maken. De VNC acht het in het belang van de natuurbescherming dat juist stedelingen door groen omringd worden. Niet alleen ten behoeve van de verjonging van de achterban van natuur- en landschapsorganisaties, maar ook ter bevordering van voor de natuur en het landschap positieve keuzes en beïnvloeding van de politiek. In haar in 2011 gepresenteerde visie *Natuur in de straat*, komen alle stappen aan bod die natuur in de straat tot een vanzelfsprekendheid kunnen maken. De probleemeigenaren worden genoemd, handelingsperspectief geboden en er wordt gezocht naar strategieën om alle reeds behaalde successen op dit gebied structureel op landelijk niveau te verwezenlijken.

Statutaire doelstelling

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap heeft ten doel:

- a. behoud, herstel en verrijking van het agrarisch cultuurlandschap, waarbij groenblauwe dooradering van heel Nederland het streefbeeld is;
- b. het stimuleren van de waardering voor het agrarisch cultuurlandschap bij onder meer maatschappelijke en politieke organisaties, bedrijfsleven, overheden, opleidingsinstituten en individuen, waarbij cultuurhistorie, biodiversiteit en een forse verbetering van de recreatieve ontsluiting als basis dienen;
- c. het (doen) wegnemen van barrières en oplossen van knelpunten om tot dit verbeterde agrarisch cultuurlandschap te komen;
- d. het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen;
- e. het herstellen van oude en inrichten van nieuwe landschappen, waarbij altijd in goed overleg en met respect voor de grondeigenaren en -gebruikers wordt gehandeld;
- f. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Het Algemeen Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap had in 2015 de volgende samenstelling:

	<i>Relevante nevenfunctie(s)</i>
Harry Keereweer (voorzitter)	
Janine Pijl (penningmeester)	Bestuurslid Stichting Landschapskapitaal Bestuurslid Stichting Das&Boom
Mariëlle van der Zouwen (secretaris)	
Edwin Hecker	lid Groupe de Bruges
Egbert de Groot	
Wiel Tonies (lid tot 20-6-2015)	
Louis Dolmans (lid vanaf 20-6-2015)	
Fried Frederix (lid vanaf 20-6-2015)	

Tijdens de algemene ledenvergadering van 20 juni 2015 trad Wiel Tonies af. Het bestuur droeg Louis Dolmans en Fries Frederix voor als nieuwe bestuursleden. Beiden werden door de ALV gekozen als bestuurslid.

Directie Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

	<i>Relevante nevenfuncties</i>
Jaap Dirkmaat, Directeur	Voorzitter Stichting Das&Boom Voorzitter Stichting Landschapswacht Voorzitter Stichting wAarde
Egbert Jaap Mooiweer, Adjunct-directeur	Secretaris Stichting Landschapskapitaal Secretaris Collectief Deltaplan Landschap

Raad van Advies Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

De Raad van Advies had in 2014 de volgende samenstelling:

- Prof. drs. Fons Asselbergs, oud-Rijksadviseur voor cultureel erfgoed
- Dr. Hans Renes, historisch-geograaf / landschapsdeskundige aan de Universiteit Utrecht en de Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. ir. Wim Dik, oud-staatssecretaris Economische Zaken en voormalig voorzitter van de Raad van Bestuur van Koninklijke KPN N.V.
- Wouter van Dieren, lid van de Club van Rome en directeur Instituut voor Milieu- en Systeemanalyse Amsterdam
- Prof. dr. Maarten van Rossem, historicus
- Hans Dorrestijn, schrijver en cabaretier
- John Jansen van Galen, journalist en wandelchroniqueur

Personeel en vrijwilligers

Op 31 december 2015 was het vaste personeelsbestand als volgt samengesteld:

Visievorming en Agendering	Jaap Dirkmaat, Egbert Jaap Mooiweer, Valentijn te Plate, Bart Dingemanse, Raymond Meussen, Jordi van Oort
Groenbeheer	Patrick Hofman, Janick van Toor, Stefan Hoeve
Dassenopvang en dassenadvies	Bert Hesse, Hester Bartels, Marc Moonen
Interieurverzorging	Gerda Merkes
Financiële administratie	John de Groot
Personeelszaken	Marc van der Made
Secretariaat	Khadisja Ouanani, Sylvia Haffmans, Rhea Diemer

De salarissen binnen de VNC zijn gebaseerd op het rapport 'beloningsgebouw 2008-2009' van de (externe) VNC-personeels-adviseur, waarbij onderzoek verricht is aan de hand van functies, salarisschalen en secundaire arbeidsvoorwaarden van vergelijkbare (kleinschalige) natuur- en milieuorganisaties, alsmede de raam-CAO Bos en Natuur 2008 en is gebruik gemaakt van de beloningsmonitor 2008.

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap staat positief tegenover het werken met vrijwilligers en wil het werken met vrijwilligers stimuleren zodat mensen in aanraking komen met het werk van de VNC. De bedoeling is vrijwilligers zoveel plezier te laten beleven aan hun werk dat ze enthousiast en positief staan tegenover het werk en de doelstellingen van de VNC en dat enthousiasme uitdragen.

De VNC heeft een vrijwilligersbeleid opgesteld, waarbij het uitgangspunt is om het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Het aantal vrijwilligers bedroeg op 31 december 2014 in totaal 42. Dit aantal is als volgt over de verschillende werkvelden verdeeld:

- Informatiecentrum 10 vrijwilligers
- Dierverzorging 22 vrijwilligers
- Groen/pand 20 vrijwilligers

De projecten en activiteiten van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap werden in 2015 mogelijk gemaakt door:

- Nationale Postcode Loterij
- Contributie van de leden
- Interreg IV-B
- Prins Bernhard Cultuurfonds
- ASN-Foundation
- Stichting Doelwijk
- Dinamofonds
- INTERREG IV A programma Deutschland-Nederland
- Baron en Baronesse Van Hemert tot Dingshof- Coldewey Fonds (beheer door SBNL)

7.3 Stichting de Landschapswacht

Statutaire doelstelling Stichting de Landschapswacht

1. De stichting heeft ten doel:

- a. het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen;
- b. voorlichting, aanplant, beheer, herstel en bescherming van cultuurhistorische landschapselementen zoals (vlecht)heggen, hagen en houtwallen, binnen en buiten de bebouwde kom in geheel Nederland;
- c. eigenaren en beheerders wijzen op hun verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud van het cultuurhistorisch landschap;
- d. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

2. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken met:

- subsidies, giften, legaten, erfstellingen, inkomsten uit vermogen en opbrengsten uit uitgevoerde werkopdrachten en alle verdere wettige middelen. Dit alles in de ruimste zin van het woord.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Bart Dingemanse (penningmeester)

Valentijn te Plate (secretaris)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Voorzitter Stichting Das&Boom Opvang en Advies
Voorzitter Stichting wAarde

7.4 Stichting Das&Boom

Statutaire doelstelling Stichting Das&Boom

1. De stichting heeft ten doel:

- a. de gunstige staat van instandhouding van planten en diersoorten op Nederlands grondgebied, door de bescherming en het behoud van bedreigde soorten dieren en planten en hun leefgebieden en of trekroutes, overwintering of broed- en ruigebieden, overeenkomstig internationale verdragen, richtlijnen en conventies voor zover Nederland daarin een verdragsluitende partij is en of verplichtingen is aangegaan, mede in het belang van het totale leefmilieu, zulks met name ook in het belang van de mens, zich hierbij mede beroepend op art. 21 van de Grondwet. Bij wijze van voorbeeld en derhalve geenszins limitatief bedoeld gaat het daarbij meer specifiek om bedreigde plant- en diersoorten zoals korenwolf, geelbuikvuurpad, korhoen, otter, das, hazelmuis en leefgebieden van deze dieren, aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur, Ecologische Verbindingszone, Natura 2000-gebied of Beschermd Natuurmonument;
- b. het ondersteunen van de doelstelling en werkzaamheden van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, inschrijfnummer Kamer van Koophandel Centraal Gelderland 40 14 52 91, met activiteiten en overige (financiële) middelen;
- c. het beschermen van gelijksoortige belangen, zoals hiervoor onder a. en b. bedoeld, van andere (rechts)personen;

- d. hulpbehoevende dassen, die door ziekte, verwonding of verwezing, door direct of indirect menselijk handelen of nalaten tijdelijk niet zelfstandig in de vrije natuur kunnen overleven, tijdelijk op te vangen, te verzorgen en te revalideren. De opvang bij de stichting is gericht op een zo spoedig mogelijke terugkeer van de dieren naar de natuur, waarbij zoveel mogelijk wordt voorkomen dat dieren onnodige stress ervaren of letsel oplopen. De opvang is zodanig dat een dier zoveel mogelijk zijn soorteigen gedrag kan blijven vertonen na terugkeer naar de natuur. De stichting bevordert zinvolle hulp aan dassen op een zo terughoudend mogelijke manier. Bovendien tracht de stichting onoordeelkundig ingrijpen in natuurlijke processen zoveel mogelijk te voorkomen middels een proactief voorlichtingsbeleid, speciaal gericht op personen en organisaties die geconfronteerd (kunnen) worden met dassen die mogelijk hulpbehoevend zijn.
- e. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

2. Zij tracht dit doel onder meer te bereiken door:

- a. het kritisch volgen van overheden bij hun beleid met betrekking tot het in artikel 1 genoemde, zo nodig door middel van gerechtelijke procedures;
- b. ter bescherming van soorten het discreet hanteren van publicaties/informatie en een beperkt ijveren voor openbaarheid van gegevens zover dit op directe wijze in dienst kan staan van het behoud van de in dit artikel genoemde diersoorten, flora en vegetatie;
- c. het adviseren van overheden en derden bij hun ruimtelijke ordeningsbeleid op beleidsmatig- en beheergericht onderzoekskundig niveau;
- d. het verzorgen van voorlichting en educatie;
- e. publicaties (o.a. in de vorm van een Jaarverslag en Kwartaalverslagen);
- f. het uitvoeren van beheer- en beschermingsgericht (veld)onderzoek;
- g. eigen beheer van burchten en biotopen door middel van, indien noodzakelijk, aankoop en beheer(werkzaamheden);
- h. het ijveren naar een betere juridische status van de in artikel 1 genoemde diersoorten, flora en vegetatie, alsmede hun leefmilieus;
- i. het houden van vergaderingen en bijeenkomsten;
- j. samenwerking met instellingen, verenigingen, overheidsinstanties en deskundigen, die een gelijk of verwant doel nastreven, steun aan initiatieven ter bescherming van de in artikel 1 genoemde diersoorten, flora en vegetatie, alsmede hun (potentiële) leefmilieus en habitats;
- k. toezien op een actief beleid en het verrichten van werkzaamheden op het vlak van opvang en herintroductie van de in artikel 1 genoemde diersoorten en plantensoorten, ter herstel en versterking van de inheemse populatie, voor zover Nederland ten aanzien van deze soorten verplichtingen is aangegaan en de gunstige staat van instandhouding niet of gebrekkig heeft weten te handhaven;
- l. werven van financiële middelen, verkregen uit het verrichten van betaalde opdrachten en uit andere baten, zoals erfstellingen, legaten, lastbevoordelingen, schenkingen, donaties en subsidies.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Janine Pijl

Voorzitter Stichting Landschapswacht
Voorzitter Stichting wAarde
Bestuurslid Stichting Landschapskapitaal
Penningmeester Vereniging Nederlands
Cultuurlandschap

Wiel Tonies (secretaris)

De projecten en activiteiten van Das&Boom werden in 2015 mogelijk gemaakt door:

- Inzet van vrijwilligers
- Betaalde adviesopdrachten
- Vriendenloterij

8. FINANCIËEL VERSLAG

8.1 Financiën 2015

De volgende pagina's bieden een overzicht van de balans per 31 december 2015 uit de jaarrekening 2015, de staat van baten en lasten over 2015 uit de jaarrekening 2015 en een toelichting op de lastenverdeling 2015. De volledige jaarrekening is beschikbaar via het kantoor van de VNC. Als bijlage 1 van dit jaarverslag is toegevoegd de accountantsverklaring afgegeven op de volledige jaarrekening 2015.

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Jaarrekening 2015

BALANS PER 31 DECEMBER 2015

	31 december 2015		31 december 2014	
	€	€	€	€
Activa				
<i>Materiele vast activa</i>				
Grond	1		1	
Inventaris/automatisering	9.983		19.508	
Landbouw materieel (project gebonden)	63.081		91.292	
Transportmiddelen	29.667		7.312	
Opslagruimte/werkplaats	4.953		9.901	
		107.685		128.014
<i>Voorraden</i>				
Voorraad verkoopartikelen	6.340		2.016	
		6.340		2.016
<i>Vorderingen</i>				
Debiteuren	168.891		149.204	
Nog te factureren (projecten)	89.125		78.066	
Overige vorderingen	45.854		38.069	
Overlopende posten	88		1.315	
		303.958		266.654
<i>Liquide middelen</i>		644.620		567.718
Totaal		<u>1.062.603</u>		<u>964.402</u>
Passiva				
<i>Reserves</i>				
Continuïteitsreserve		537.548		533.514
<i>Schulden (kortlopend)</i>				
Crediteuren	131.411		81.406	
Loonbelasting/Sociale lasten	25.401		15.743	
Pensioenfondsen	10.804		11.915	
Omzetbelasting	24.982		-12.728	
Vooruitontvangen projectsubs/inkomsten	241.769		190.895	
Te ontvangen facturen (uitvoeringsprojecten)	9.612		65.881	
Overige schulden	81.076		77.776	
		525.055		430.888
Totaal		<u>1.062.603</u>		<u>964.402</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2015

	werkelijk 2015	begroot 2015	werkelijk 2014
<i>Baten:</i>	€	€	€
b Baten uit eigen fondswerving	1.211.113	1.167.476	1.106.699
Baten uit acties van derden	501.322	500.408	500.702
Subsidies overheden en anderen	63.812	53.000	74.224
Baten uit rente en verhuur	13.726	14.300	16.536
d Som der baten	1.789.973	1.735.184	1.698.161
<i>Lasten:</i>			
Besteed aan doelstelling			
- Voorlichting en educatie	38.578	47.159	46.391
- Informatiecentrum/landschapstuin	19.699	23.573	22.885
- Deltaplan (incl. Ooijpolder)	397.151	225.416	241.777
- Deltaplan uitvoering	911.933	865.879	868.085
- Natuur in de straat	7.652	25.785	5.621
- Euregio	45.598	43.069	96.436
- Natuurrechten	107	0	6.643
- Das&Boom, opvang&advies	206.245	246.705	240.303
c	1.626.963	1.477.586	1.528.141
Werving baten			
a - Kosten eigen fondsenwerving	14.397	25.931	27.293
- Kosten acties derden	3.441	9.443	3.997
- Kosten verkrijging subsidies overheden	779	31.518	8.080
	18.617	66.892	39.370
Beheer en administratie			
- Kosten beheer en administratie	140.359	190.706	160.558
e Som der lasten	1.785.939	1.735.184	1.728.069
Resultaat	4.034	0	29.908-
Resultaatbestemming			
Toevoeging/onttrekking aan:			
- continuïteitsreserve	4.034	0	29.908-
- bestemmingsreserves	0	0	0
- herwaarderingsreserve	0	0	0
- algemene reserve	0	0	0
- bestemmingsfonds Natuurrechten	0	0	0
	4.034	0	-29.908
<i>Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b)</i>	1,2%	2,2%	2,5%
<i>Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. lasten (c : e)</i>	91,1%	85,2%	88,4%
<i>Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. baten (c : d)</i>	90,9%	85,2%	90,0%

8

ABAB Accountants B.V.

17 JUNI 2015

Voor identificatiedoeleinden
ABAB Accountants B.V.

Bestemming	Doelstelling							Werving baten			Behaar en administratie	totaal 2015	begroot 2015		
	Voorlichting en educatie	Informatie centrum/ land- schapsstun	Deelplan	Herstel landschaps- elementen	Natuur in de straat	Euregio	Dass&boom (Natuurrecht en)	Dass&boom (Opvang& advies)	Eigen fondsen- werving	Geza- menlijke acties				Acties derden	Subsidies
Laaten															
Subsidies en bijdragen															
Afdrachten															
Aankopen en verervingen															
Uitbesteed werk	27.613	10.942	108.719	258.883	343.944	15.795	61.915	9.344							
Publiciteit en communicatie															
Personeelskosten	9.306	6.610	237.881	206.215	6.187	25.453	109.453	4.282	-	2.849	652	119.791	728.744	685.271	
Huisvestingskosten	484	626	14.743	18.621	427	1.289	10.172	225	0	173	34	6.000	52.779	67.800	
Kantoor- en algemene kosten	1.002	1.297	30.544	38.577	885	2.628	21.073	466	0	357	71	12.428	109.337	118.800	
Afschrijvingkosten	173	224	5.284	45.693	153	453	3.632	80	0	62	12	2.140	57.888	50.700	
totale uitvoeringskosten	38.578	19.699	397.151	911.933	7.652	45.598	206.245	14.397	0	3.441	779	140.359	1.785.939	1.717.885	
Werkelijk Begroot Werkelijk															
2015 2015 2014															

Gemiddeld aantal personeelsleden (excl.tijdelijke arbeidskrachten)*

Totaal bezoldiging bestuurders en toezichthouders
Leningen, voorschotten en garanties verstrekt aan bestuurders en toezichthouders

* uitgedrukt in fulltime arbeidsplaatsen

De VNC streeft er naar om de kosten voor beheer en administratie onder de 20% van de totale uitvoeringskosten te houden. Voor 2015 is dit percentage 7,9%.

De kosten worden, daar waar mogelijk, direct toegerekend aan alle kostendragers van de organisatie en zijn verantwoord onder 'uitbesteed werk'.

De personeels-, huisvestings- kantoor- en algemene- en afschrijvingkosten en rente worden toegerekend aan alle kostendragers op basis van het aantal gerealiseerde arbeidsuren.

ABAB Accountants B.V.

Voor identificatie doeleinden
ABAB Accountants B.V.

8.2 Begroting 2016

	begroot 2016	
Baten:		
Baten uit eigen fondswerving	1.424.848	b
Baten uit gezamenlijke acties	0	
Baten uit acties van derden	500.400	
Subsidies overheden en anderen	550	
Baten uit rente inkomsten en verhuur	13.300	
Vrijval voorziening	0	
Som der baten	1.939.098	d
Lasten:		
Besteed aan doelstelling		
- Voorlichting en educatie (incl. informatiecentrum/landschapstuin)	45.628	
- Deltaplan (incl.Ooijpolder)	36.723	
- Deltaplan uitvoering	1.453.188	
- Natuur in de straat	22.464	
- Das&boom, opvang&advies	145.027	
	1.703.029	c
Werving baten		
- Kosten eigen fondsenwerving	28.824	a
- Kosten gezamenlijke acties	0	
- Kosten acties derden	9.329	
- Kosten verkrijging subsidies overheden	31.092	
- Kosten van beleggingen	0	
	69.244	
Beheer en administratie		
- Kosten beheer en administratie	166.824	e
Som der lasten	1.939.098	f
Resultaat	0	
Resultaatbestemming		
Toevoeging/onttrekking aan:		
- continuïteitsreserve	0	
- bestemmingsreserves	0	
- herwaarderingsreserve	0	
- algemene reserve	0	
- bestemmingsfonds	0	
	0	
Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b)		
	4,9%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. lasten (c : f)		
	87,8%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. baten (c : d)		
	87,8%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan beheer en administratie t.o.v. totale lasten (e : f)		
	8,6%	

9. JAARPLAN 2016

9.1 INLEIDING

Voor u ligt het jaarplan 2016 van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC). Het plan geeft invulling aan de meerjarenstrategie. Kernpunten hierin zijn binden (B), beïnvloeden (B) en bieden (B). Dit jaarplan is een operationele vertaling van de meerjarenstrategie 2015-2018 waarin we de lijn doorzetten om minder afhankelijk te worden van bepaalde geldinkomsten als subsidies en structurele bijdragen. Voor wat betreft subsidies zijn we daar inmiddels in geslaagd. Een bewust beleid gericht op vergroting van onze verdien capaciteit is succesvol, ofschoon nog onvoldoende stabiel.

In Nederland wordt landschap en de natuur nog altijd gerangschikt onder de zachte waarden. Terwijl vanuit de harde economische realiteit vaststaat dat ons gehavende landschap en natuur jaarlijks al een recreatieve baat heeft van miljard euro. Maar ook dat onze gehele economie bestaat bij maar een grondstof: de natuur (dood dan wel levend). Europa herstelt zich langzaam van de economische en monetaire crisis, maar daarbij loopt ons land niet voorop.

Onze overheid trekt zich steeds verder terug. In natuur en landschap is de landelijke overheid uit beeld verdwenen. NGO's als de VNC moeten hun aandacht nu over twaalf provincies verdelen. De participatiesamenleving die de overheid zegt te willen, wordt hierdoor zwaar beproeft. In plaats dat de overheid blij is met initiatieven uit de streek, bemoeilijkt zij met grote regeldrift iedere stap voorwaarts. Dit heeft zijn effect op het waarmaken van onze ambities. Het keurslijf knelt bij uitvoering van landschapsherstelprojecten, het demotiveert initiatieven voor nieuwe landgoederen en het bemoeilijkt verhuizingen van dassen en terugplaatsing van opgevangen dieren in de natuur.

Desalniettemin zijn wij ervan overtuigd dat draagvlak voor natuur en landschap onverminderd groot is in Nederland. En dat er grote maatschappelijke waardering bestaat voor behoud van het oude agrarisch cultuurlandschap en het verbeteren van het huidige gehavende landschap. Dit maken wij op uit het overweldigende enthousiasme in gebieden waar wij resultaten boeken.

De vorig jaar aangekondigde koerswijziging met betrekking tot verwerving van agrarisch gronden ten behoeve van cultuurlandschap is verder ingezet. Op de eerste hectares vindt inmiddels landschapsontwikkeling plaats en worden boeren ingezet bij beheer en bewerking. Zowel beleidsmatig en in de lobby, als door zelf op bescheiden schaal grondposities in te nemen.

De tweede wijziging is dat uitvoeringsactiviteiten voor landschapsontwikkeling en -beheer worden uitgebreid naar de ecologische hoofdstructuur middels partnerschappen met terreinbeherende organisaties en naar integrale gebiedsontwikkeling vanuit collectieven. Dit werkterrein behoeft verdere uitwerking en uitbreiding. Speciale aandacht gaat voorts uit naar het Maasheggengebied, waarbij het beheer van gemeentelijk heggen bij boeren via het collectief zal lopen, en de Unesco-aanwijzing samen met de gemeente Boxmeer opgepakt wordt.

Moge 2016 een vruchtbaar jaar worden voor het landschap.

9.2 PROJECTEN 2016

Collectieven agrarisch natuurbeheer

Vanaf 2016 geldt het vernieuwde stelsel Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer. Vrijwel al het publieke geld voor landschapsbeheer wordt daardoor ter beschikking gesteld aan een selecte groep van collectieven. Deze kunnen gebiedsoffertes indienen met een door de overheid geadviseerde minimale omzet van 1,5 miljoen per jaar aan beheercontracten.

Met een collectieve aanpak willen overheid, koepels en zogenaamde collectieven een kwaliteitsslag maken in de uitvoering. Uitgangspunten voor het vernieuwde stelsel zijn een meer efficiënt en effectief beheer, ruimte voor regionaal maatwerk en agrarisch ondernemerschap.

De Coöperatieve Vereniging Deltaplan Landschap U.A. is zo'n collectief en opgericht door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief en het Louis Bolk Instituut.

Het eerste bestuur heeft gezorgd voor een kwaliteitshandboek, certificering, boerenleden en een beschikking op de gebiedsofferte in Noord-Brabant voor de Maasheggen. Deze beschikking loopt van 2015 tot 2021.

Het agrarisch natuurbeheer voor de Maasheggen is een van de bouwstenen van de vereniging om te werken aan behoud en herstel van dit bijzondere gebied. Andere bouwstenen zijn de samenwerking met gemeente Boxmeer, de aanvraag voor de extra trekking van de Nationale Postcodeloterij en de Unesco procedure.

In 2016 moet voor het agrarisch natuurbeheer invulling worden gegeven aan het kwaliteitshandboek, contractvorming en contractbeheer, ecologische monitoring en een nieuwe gebiedsofferte voor hetzelfde gebied voor de vrijvallende contracten agrarisch natuurbeheer in 2017.

Ten opzichte van andere collectieven hebben wij de kleinste beschikking ontvangen. Gegeven de overhead en door Stichting Collectieven Agrarisch Natuurbeheer (SCAN) geadviseerde minimum financiële omvang zouden we in 2016 moeten proberen te groeien tot een beschikking van 1mln euro per jaar. Daarmee zouden we aanspraak maken op 1/90^e van het totaal budget wat verdeeld wordt over 41 collectieven.

SMART

- voortzetting eerste bestuur;
- invulling geven aan kwaliteitshandboek voor 1 juni 2016;
- werken aan opschaling Maasheggen en indienen nieuwe gebiedsofferte voor 1 sept 2016;
- werken aan opschaling naar andere gebieden, waarbij voor 31 mei 2016 duidelijk moet zijn waar behoefte is onder grondeigenaren aan ons collectief;
- afhankelijk van advies kwartiermakers Rhoon in het eerste kwartaal 2016 proberen om coöperatie uitvoeringsorgaan voor Buytenland van Rhoon te laten zijn;
- Deelname collectievenberaad en SCAN 2.0;
- Deelname aan zogenaamde flexibele schil deskundigenteam cultuurlandschap voor agrarisch natuurbeheer.

Grond

Grond is een belangrijke kapitaalfactor voor agrarische bedrijven. De pilots Deltaplan landschap laten zien dat de beschikbaarheid van ruilgrond een belangrijke katalysator vormt in landschapsontwikkeling. Daar waar de overheid met name grondposities inneemt voor de omvorming van landbouwgrond naar natuur in de buurt van natuurgebieden, denken wij dat het juist verstandig is om grondposities in te nemen in hardcore agrarisch gebied.

Daar is immers de nood voor een kwaliteitsimpuls landschap en impuls voor de biodiversiteit het hoogst. Binnen de landbouw zet schaalvergroting als autonoom proces door. Dat betekent dat er dagelijks kansen zijn om grondposities in te nemen. Overigens kan dat ook op basis van (erf)pacht voor bedrijven en overheden die landschappelijk verantwoord willen ondernemen zoals ontgronders, projectontwikkelaars, waterschappen, grondbedrijven, etc.

Daarmee kunnen we bijdragen aan zowel de realisatie van groenblauwe dooradering op boerenland als landbouwstructuurversterking. Het is niet de bedoeling dat VNC grondaankopen verricht vanuit eigen vermogen. Wel om middelen voor grondaankoop te verwerven en met name publieke partijen aan te sporen om hun grondposities strategisch te benutten voor kwaliteitsverbetering van landschapselementen.

Wij zien met name goede mogelijkheden voor de planfiguur ondernemende EHS. Hierbij wordt natuurinclusieve landbouw gestimuleerd, door afwaardering van de economische waarde van grond, met behoud van agrarische bestemming, waarbij de natuurwaarde geborgd wordt in een zogenaamde kwalitatieve verplichting met zakelijke werking.

SMART

- Benaderen van 5 gemeenten, 5 (landbouw)bedrijven en 3 beleggers om bij wijze van pilot percelen in (erf)pacht te verkrijgen of subsidie voor aankoop te verlenen. Streven is tenminste 10ha en in geval van pacht tenminste een periode van zes jaar;
- Additionele middelen verkrijgen voor grondverwerving onder meer via compensatie trajecten (pm);
- Opzet pilots ‘Ondernemende EHS’ in de Maasheggen met de provincie en gemeente;
- Verkondigen van dit gedachtengoed en met name beïnvloeden van provinciaal grondbeleid voor Park Lingezegen (Gelderland) en Maasheggen (Noord-Brabant) in het bijzonder;
- Opzet businesscase met IUCN in samenwerking met Nyenrode voor 1 mei 2016 gevolgd door een ‘roadshow’ langs bedrijven in de rest van het jaar.

Stichting Landschapskapitaal

Enkele jaren geleden heeft de VNC de Stichting Landschapskapitaal opgericht en hierin het kapitaal van de Nationale Postcode Loterij voor het voorbeeldgebied Ooijpolder Groesbeek ondergebracht met voorwaarden. Nu het voorbeeldgebied afgerond is en het vermogen van de stichting vastgelegd is in contracten, is er in wezen sprake van ‘passen op de winkel’. En is er een moment aangebroken om mogelijkheden voor consolidatie te bezien.

SMART

- Onderzoek voor- en nadelen consolidatie, periode maart-juli 2016.

Hagemeester

In 2015 is de VNC gestart met een kleinschalige proef op het gebied van productontwikkeling, wat heeft geleid tot de bieren van Hagemeester. De afbeelding van Hagemeester is een heggenvlechter met in zijn hand een hiep en een handschoen om zich te beschermen tegen de stekels van de meidoorn. Op de achtergrond staat een gevlochten haag getekend en dit alles in een jaren '20 uitstraling.

Inmiddels hebben we op diverse evenementen gestaan, zoals proeverijen en streekmarkten. Een mooie en andere manier om mensen kennis te laten maken met het eeuwenoude ambacht van heggenvlechten. Er zijn lokaal inmiddels enkele horeca gelegenheden en bedrijven, die met enige regelmaat onze producten afnemen.

Om een schaa sprong te kunnen maken moest de kostprijs zakken en het volume toenemen. Daartoe wordt een businessplan opgesteld en zal overgeschakeld worden naar brouwerij d'n Drul in Groesbeek, waar Hagemeester een eigen vergistingstankcapaciteit krijgt en in samenwerking met Plurijn makkelijker en sneller geëtiketteerd kan worden. Hier is ook een proeflokaal aanwezig en kunnen we mensen ontvangen om meer te vertellen over ons bier met een missie.

Met een van onze voorbeeldgebied Groesbeek contractanten willen we in 2016 eveneens op kleine schaal starten met ontwikkeling van vleespakketten voor leden en Nijmegenaren onder de noemer 'behaaglijk vlees', omdat deze afkomstig is van Lakenvelders op een Deltaplan landschap boerderij met omhaagde percelen waar de koeien geweid worden.

SMART:

- Opstellen businessplan
- Omschakeling naar Brouwerij d'n Drul met rondleidingen en lezingen
- Vrijwilligers mobiliseren voor regelmatige deelname aan twee of drie streekmarkten;
- Opzet vleespakketten voor leden en Nijmegenaren.

Grensoverschrijdende samenwerking

De VNC heeft voor de EU-grensregio Rijn-Waal voor het gebied Nijmegen-Kleef het initiatief genomen voor een grensoverschrijdend project. Er is financiering verkregen voor een tweetal inventariserende studies, afgerond voorjaar 2015, die de haalbaarheid heeft onderzocht van een grensoverschrijdend landschapspark waarin zowel landschap als bebouwde monumenten worden opgeknapt.

In 2016 zal door de grensgemeenten een bestuurlijk besluit genomen worden of en hoe ze verder willen met het grenspark. Lokaal werken we in ieder geval mee aan de uitwerking van het nieuw vastgestelde landschapsontwikkelingsplan.

Een focus zal worden aangebracht op de otter. De vereniging wil zich met partners in 2016 specifiek richten op het binnenhalen van een groot Europees project voor de otter. Hiervoor werken we aan Nederlandse zijde samen met Waterschap Rivierenland, gemeente Berg en Dal, provincie Gelderland en Ark Natuurontwikkeling.

SMART

- Er komt voor 1 juli 2016 een Interreg aanvraag gericht op de otter waarbij grensoverschrijdend wordt samengewerkt. Partners aan Nederlandse zijde zijn gemeente, waterschap, provincie en ARK natuurontwikkeling;
- Beïnvloeding besluit van grensgemeenten om wel of niet invulling te geven aan een grenspark voor 1 april 2016;
- Organiseren werkbijeenkomst over de otter eerste helft 2016.

Leden en Informatievoorziening

De komende jaren willen we interessanter worden voor onze bestaande leden en deze nadrukkelijker informeren en waar mogelijk betrekken bij onze activiteiten.

Uitgevoerde testcases afgelopen jaren laten de helaas beperkte mogelijkheden zien voor een kleine organisatie als de VNC. Grote campagnes zijn niet voor de VNC weggelegd. De VNC richt zich daarom op 'face to face' werving; nodigen, rondleiden en werven onder potentiële doelgroepen. De VNC wil hiermee de terugloop in leden tot stilstand brengen.

Afgelopen jaar is een communicatiemedewerker aangetrokken met loonsubsidie. Er is een onderzoek uitgevoerd onder leden en bezoekers naar de informatievoorziening/Informatiecentrum van de VNC. Op basis van de resultaten zal in 2016 een haalbaarheidsonderzoek naar vernieuwing van het Informatiecentrum worden opgesteld, en optimalisatie contentvernieuwing social media.

SMART:

- Leden behouden en start gerichte werving;
- 'Op reis met VNC': 6-10 (betaalde) leden excursie dagen in Nationale Landschappen of bijzondere projecten;
- Lancering website specifiek gericht op het Informatiecentrum, voor 1 juli 2016;
- Haalbaarheidsonderzoek vernieuwing informatiecentrum voor 1 mei 2016;
- Optimalisatie inzet social media.

Drone vlucht en Natuurbeelden

De VNC is een van de elf participerende organisaties in de Stichting Natuurbeelden en zal zich ook de komende jaren inzetten om cultuurlandschappen en daarbij horende natuurwaarden prominenter aan de orde te laten komen, met de opname van bijbehorende aansprekende beelden in de digitale catalogus.

Daarvoor is door de stichting een contract getekend met de filmer Michael Sanderson – bekend van ‘de Nieuwe Wildernis’ – voor het filmen van zogenaamde ‘specials’ over cultuurlandschappen vanaf de grond en uit de lucht. De VNC levert hiervoor de locaties en begeleiding. Inmiddels is 15 uur materiaal cultuurlandschappen ingestroomd, en voor komende 1,5 jaar nogmaals 15 uur.

Verder heeft de VNC sinds afgelopen jaar de beschikking over een drone, waarmee bijzondere cultuurlandschappen door de seizoenen in beeld worden gebracht.

SMART

- Aansturing/begeleiding filmer binnen stichting natuurbeelden;
- Regelmatig en tenminste 15 Drone vlucht film clips maken van bijzondere cultuurlandschappen en deze actief verspreiden.

Lobby

Europa en decentralisatie van natuur- en landschapsbeleid zullen de komende jaren een belangrijke rol spelen in onze lobby activiteiten. Vergroening van het landbouwbeleid, effectiviteit van agrarisch natuurbeheer en vorming van collectieven, invulling van het plattelandsontwikkelingsprogramma, alsmede de nieuw te verschijnen Nationale Omgevingsvisie van het kabinet in het voorjaar, zullen belangrijke onderwerpen voor lobby en beleidsbeïnvloeding zijn.

Met het wegvallen van het Landschapsmanifest als platform en subspecialisatie in zogenaamde manifestpartners, dachten we dat de IUCN een belangrijk platform voor ons zou worden. Na een aantal jaar mee te draaien zien we voor landschap en natuurbescherming in Nederland steeds minder de toegevoegde waarde van het lidmaatschap. Daarom zal in 2016 een besluit genomen worden of we blijven participeren of niet.

Landschappen NL heeft de VNC gevraagd deel te nemen aan het zogenaamde Landschapsobservatorium. In wezen een doorstart in afgeslankte vorm van het Landschapsmanifest, wat de gelegenheid geeft met enige regelmaat met alle natuur- en landschapsorganisaties in Nederland bijeen te komen.

Natuurmonumenten heeft in 2015 een aanvalsplan voor het landschap aangekondigd. Er zal afstemming gezocht worden in hoeverre het Deltaplan voor het Landschap van de VNC hier een rol in kan spelen.

Ook zal de lobby/beïnvloeding zich blijven richten op bedrijven. En proberen om hen vanuit vergroening door MVO, duurzaamheids- of biodiversiteitsbeleid aan te laten sluiten bij de natuur- en landschapsopgave in het cultuurlandschap.

SMART

- Project opzetten met IUCN in samenwerking met Nyenrode voor businesscase grondfonds en aansluitende roadshow langs bedrijven;

- Deelname Landschapsobservatorium;
- Afstemming met Natuurmonumenten over aanvalsplan landschap in eerste kwartaal 2016.

Uitvoeringsprojecten

De afgelopen drie jaar heeft de vereniging fors geïnvesteerd in de professionalisering van de eigen groen-uitvoeringsploeg, zoals de aanschaf van machines, het betrekken van een nieuwe werkschuur, cursussen voor groenmedewerkers en een nieuw beheermanagementprogramma. De inzet van ons team is niet alleen kostendekkend, maar stelt ons ook in staat vanuit landschapsbouw een substantieel aandeel in de jaarbegroting te leveren. Een aandeel wat bovendien een groeiend potentieel heeft.

Om dat zo te houden is consequente acquisitie en consistent kwaliteitswerk tegen een concurrerende prijs essentieel. We zijn op een punt aanbeland dat we op basis van de afgelopen twee jaar goede afwegingen kunnen maken welke niches in de markt voor ons zijn weggelegd. Een daarvan is de combinatie van uitvoering en fondsenwerving.

SMART

- ICT back office voor planning en facturering vernieuwen;
- Verwerving percelen en inrichting compensatiegebied voor een golfbaan ;
- Onderhoud landschapselementen in winterseizoen bij diverse terreinbeherende instanties;
- Onderhoud voor Collectief Deltaplan en gemeente(n) in Maasheggen;
- Uitvoering inrichtingsprojecten streekrekeningen SLK;
- Uitvoering terreinbeheer Wylerberg;
- Regulier onderhoud van landschapselementen op landgoederen;
- Landgoedontwikkeling op twee locaties in Gelderland;
- Functieverandering en inrichting Gelders Natuur Netwerk op tenminste twee locaties en/of 5 ha;
- Periodieke uitvoering van beheermaatregelen voorbeeldgebied Ooijpolder Groesbeek.

Gouden Mispel en Gouden Zwaluw

De VNC zal in 2016 haar Gouden Mispel en Gouden Zwaluw uitreiken. De Gouden Mispel als onderscheiding zal uitgereikt worden aan drie personen of organisaties die een uitzonderlijke of essentiële bijdrage hebben geleverd aan de bescherming of ontwikkeling van het Nederlands Cultuurlandschap.

De Gouden Zwaluw zal uitgereikt worden als stimuleringsprijs voor vergroening van steden.

SMART

- Uitreiking Gouden Mispel december 2016
- Uitreiking Gouden Zwaluw juni 2016

Das&Boom

In 2016 zal Das&Boom weer diverse betaalde opdrachten uitvoeren voor (semi) overheden, adviesbureaus en particuliere organisaties. Zo zullen gegevens (dassenburchtlocaties en/of dassenslachtoffers) verstrekt worden, of advies gegeven worden.

Das&Boom is afgelopen jaren diverse malen ingeschakeld bij dassenverhuizingen. Das&Boom werkt alleen mee aan het verhuizen van dassenburchten als aan specifieke criteria wordt voldaan. Bij het adviseren bij inrichtingsplannen probeert Das&Boom zoveel mogelijk synergievoordelen voor landschapontwikkeling en kennisuitwisseling te zoeken met de VNC.

Het opvangcentrum van de Stichting Das&Boom zal zich, net als voorgaande jaren, met haar expertise en accommodatie in blijven zetten voor de revalidatie van gewonde dassen, het grootbrengen van verweesde dassen en het uitzetten van opgevangen en herstelde dieren.

Hoewel voor 2016 nog geen concrete dassenverhuizingen staan gepland, ligt het wel in de verwachting dat enkele dassenverhuizingen zullen worden uitgevoerd.

Op dit moment speelt de discussie over nut en noodzaak van ontheffingsverleningen voor actieve verplaatsing en opvang van dassen. Derhalve zal door het ministerie van Economische Zaken een dassennota worden opgesteld waarvoor Das&Boom haar inbreng zal leveren.

SMART

- Uitvoering 3 dassenverhuizingsprojecten;
- Diverse adviesopdrachten;
- Opvang hulpbehoevende dassen.

Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn voor onze vereniging belangrijk. Van de verzorging van dassen, het runnen van het informatiecentrum tot onderhoud van de miniatuurtuinen.

SMART

- In 2016 werken we verder aan het concept ‘vrijwilligers werven vrijwilligers’ en wordt meer capaciteit vrijgemaakt om vrijwilligerswerk binnen de VNC te organiseren;
- Bij voldoende belangstelling inzet van vrijwilligers op streekmarkten voor verkoop Hagemeester.

EEB

De VNC is al jaren actief lid van het European Environmental Bureau (EEB) en zal haar activiteiten hierin voortzetten. De informatievoorziening en –uitwisseling binnen EEB is voor de vereniging belangrijk voor beleidsvormende nationale discussies en interpretatie van Brusselse besluiten. Bijvoorbeeld voor de komende jaren voor wat betreft de nationale invulling en monitoring van vergroeningsmaatregelen binnen het landbouwbeleid en executie van het plattelandoontwikkelingsprogramma. Daarvoor nemen we deel aan de agri commissie en de civil society working group voor vergroening en rural development van de Europese Commissie. Specifieke aandacht zal uitgaan naar het naleven van zogenaamde Goede landbouwpraktijken die een basisbescherming van landschapselementen leveren en op grote schaal niet nageleefd worden.

Het boek Beautiful Europe wordt nadrukkelijk ingezet voor de beïnvloeding van leden van het Europees Parlement, Europese Commissie en de Landbouwwraad om aandacht te vragen voor een Europese aanpak en financiering vanuit de vergroening van het veranderende Gemeenschappelijk

Landbouwbeleid voor aanleg, herstel en beheer van landschapselementen op boerenland en het veiligstellen van Europees landschappelijk erfgoed.

SMART

- Deelname agri commissie EEB;
- Deelname civil society working groups Europese Commissie;
- Juridisch toetsen naleven goede landbouwpraktijken en bescherming landschapselementen op boerenland in Nederland;
- Lobby verankering goede landbouwpraktijken in Nationale Omgevingsvisie.

10. VERANTWOORDINGSVERKLARING

Drie principes

Het bestuur van DE Vereniging Nederlands Cultuurlandschap onderschrijft de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van de middelen zodat effectief en doelmatig wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing in de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

1. Besturen en toezicht houden

Het bestuur is belast met het besturen van de vereniging overeenkomstig de statuten en het huishoudelijk reglement. De vereniging kent een directeur, die door het bestuur wordt benoemd. De directeur voert de doelstellingen van de vereniging uit, rekening houdend met de daarbij door het bestuur aangegeven prioriteiten en staat daarin tevens de andere verenigingsorganen bij. De directeur, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, is belast met de voorbereiding en de uitvoering van de besluiten van het bestuur, alsmede met het beheer van de terreinen binnen door het bestuur aangegeven kaders. Binnen door het bestuur te stellen kaders, is de directeur verantwoordelijk voor zijn, door het bestuur bepaalde, werkzaamheden, waaronder kunnen vallen personeelsbeheer en -beleid, het financiële beleid en beheer van de vereniging, alsmede de inzet van middelen ten behoeve van zijn functie. De kaders waarbinnen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directeur vallen, zijn vastgelegd in een door het bestuur vastgesteld directiestatuut.

Het toezicht houden gebeurt door de leden van de vereniging via de algemene ledenvergadering. Aan de algemene ledenvergadering komen in de vereniging alle bevoegdheden toe die niet door de wet of de statuten aan het bestuur zijn opgedragen. Alleen de gewone leden en seniorleden van de vereniging hebben stemrecht. De ereleden hebben slechts een adviserende stem. Het bestuur brengt op een algemene ledenvergadering, binnen zes maanden na afloop van het verenigingsjaar, zijn jaarverslag uit en doet, onder overlegging van een balans en een staat van baten en lasten, rekening en verantwoording over zijn in het afgelopen verenigingsjaar gevoerd bestuur. Na afloop van de termijn kan ieder lid deze rekening en verantwoording in rechte van het bestuur vorderen.

Huidige samenstelling van het bestuur:

- Harry Keereweer (voorzitter)
- Janine Pijl (penningmeester)
- Mariëlle van der Zouwen (secretaris)
- Egbert de Groot
- Edwin Hecker
- Louis Dolmans
- Fried Frederix

Het bestuur bestaat uit een oneven aantal van minimaal vijf en maximaal negen personen, die uit en door de algemene ledenvergadering worden benoemd. De benoeming geschiedt uit de gewone leden en seniorleden van de vereniging. De benoeming van de bestuursleden kan geschieden uit één of meer bindende voordrachten. Tot het maken van zulk een voordracht zijn bevoegd zowel het bestuur als tenminste tien leden. De voordracht van het bestuur wordt bij de oproeping van de vergadering meegedeeld. Een voordracht door tien of meer leden moet voor de aanvang van de vergadering schriftelijk bij het algemeen bestuur worden ingediend.

Aan elke voordracht kan het bindend karakter worden ontnomen door een met tenminste twee-derde van de uitgebrachte stemmen genomen besluit van de algemene ledenvergadering. Is geen voordracht opgemaakt of besluit de algemene ledenvergadering aan de opgemaakte voordracht(en) het bindend karakter te ontnemen, dan is de algemene ledenvergadering vrij in de keus. Indien er meer dan één bindende voordracht is, geschiedt de benoeming uit die voordrachten. De algemene ledenvergadering kan besluiten dat een lid van het bestuur buiten de leden wordt benoemd.

Bestuursleden kunnen slechts worden benoemd wanneer aan de vereisten gesteld in de bepalingen omtrent de benoeming van bestuursleden van het Centraal Bureau Fondsenwerving Keurmerk is voldaan (thans artikel 4 lid 1B). Bestuursleden ontvangen op geen enkele wijze een bezoldiging. Bestuursleden kunnen een vergoeding krijgen voor de door hun gemaakte kosten in het kader van de uitoefening van hun functie ten behoeve van de vereniging. Deze vergoedingen dienen in de jaarrekening tot uitdrukking te worden gebracht en toegelicht.

Zoals vastgelegd in de statutenwijziging van 28 juni 2008, treedt elk bestuurslid uiterlijk 3 jaar na zijn benoeming af, en kan maximaal 3 termijnen bestuurslid zijn.

2. Principe Optimale besteding van middelen

Iedere vier jaar wordt een meerjarenbeleidsplan opgesteld (het huidige plan loopt van 2014-2018) met daarin een meerjarenbegroting. Het meerjarenbeleidsplan wordt uitgewerkt in een jaarplan met daarin per project de geconcretiseerde en meetbare doelstellingen en activiteiten. Projecten worden zoveel mogelijk SMART geformuleerd: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

Voor ieder project wordt een zgn. projectmatrix opgesteld waarin de kerngegevens van het project staan vermeld zoals de projecteigenaar, de projectleider, de projectmedewerkers, het budget en de output. De projecteigenaar is eindverantwoordelijk voor het te behalen resultaat. De projectleider ziet erop toe dat alle activiteiten die nodig zijn in het kader van het project bekend zijn; dat hiermee samenhangende werkzaamheden door de projectmedewerkers worden uitgevoerd; dat taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden worden toebedeeld en dat de nodige middelen beschikbaar zijn.

In een wekelijks overleg wordt de stand van zaken m.b.t. de verschillende projecten besproken en stuurt de projecteigenaar in overleg met de projectleider waar nodig bij.

Subsidieverzoeken voor projecten worden over het algemeen ingediend via een aanvraagformulier dat door de subsidieverstrekker is voorgeschreven. Hierin moeten o.a. de doelstelling en het beoogde resultaat van het project worden beschreven. Van langlopende projecten moeten voortgangsrapportages worden verstrekt. Na afloop van gefinancierde projecten wordt een financiële en inhoudelijke eindevaluatie richting de subsidieverlener verstrekt en indien gewenst, een accountantsverklaring.

Verbeterpunten n.a.v. evaluaties worden indien mogelijk doorgevoerd in lopende projecten en zijn aandachtspunten voor toekomstige projecten.

3. Principe Optimale relaties met belanghebbenden

De belanghebbenden van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap zijn divers. Om goed te kunnen voldoen aan de informatiebehoefte van de verschillende belanghebbendengroepen, zijn de diverse uitingen/contacten ondergebracht bij verschillende ‘specialisten’ binnen de organisatie. De communicatie is met name agenderend, stimulerend en inspirerend. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van verschillende soorten media en uitingen zoals website, ledenblad, studiedagen/symposia, interviews, memo’s, pleitnota’s.

Ideeën, wensen en opmerkingen worden waar mogelijk meegenomen als input voor nieuwe projecten/besluitvorming.

Klachten worden afgehandeld volgens de klachtenprocedure uit het Handboek Procedures van de VNC, om zo te komen tot verbetering.

De belanghebbenden worden onderverdeeld in de volgende groepen:

- **Leden**

De informatievoorziening naar de leden van de VNC verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, specifiek en incidenteel via e-mail of mailing, de jaarlijkse algemene ledenvergadering, het Informatiecentrum (waartoe leden van de VNC gratis toegang hebben) en via de website/social media.

- **Vrijwilligers**

Uitgangspunt van het vrijwilligersbeleid van de VNC is het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Bij verschillende werkzaamheden kan een netwerk van vrijwilligers worden ingezet. De communicatie verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, regelmatig inhoudelijke ‘updates’ per e-mail en werkoverleggen. Regelmatig wordt input aan de vrijwilligers gevraagd voor verbeteringen.

- **Raad van Advies**

De VNC hecht veel waarde aan de mening en ideeën van de RvA. De communicatie verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, email en brainstormbijeenkomsten. Deze brainstormbijeenkomsten geven waardevolle input, waarmee de organisatie aan de slag gaat.

- **Overheden en politiek**

Primaire insteek van het Deltaplan voor het landschap van de VNC is het geven van een krachtige impuls aan de kwaliteit van ons landschap. Biodiversiteit, cultuurhistorie en recreatieve ontsluiting vormen daarbij richtsnoeren om de eigenaren en beheerders van het landelijke gebied in staat te stellen deze extra landschapszorg duurzaam voor hun rekening te nemen. Hiervoor is een fonds nodig dat beheerd wordt buiten de waan van de dag en wisselende politieke voorkeur.

Om dit te bereiken vindt gevraagd en ongevraagd beleidsbeïnvloeding plaats op politiek, bestuurlijk en ambtelijk (rijks, provinciaal en gemeentelijk) niveau. Veelal in de sfeer van ruimtelijke ordening, landbouw, financiën, natuur en milieu. Er wordt geparticipeerd in (reguliere en ad-hoc) overlegstructuren, tekstsuggesties aangeleverd en met verantwoordelijken, (strategische) partners en relaties contacten onderhouden door en/of te overleggen, planproces (mede) vorm te geven en besluitvorming (mede) te coördineren.

- **Maatschappelijke organisaties**

De VNC werkt veel samen met maatschappelijke organisaties. Afstemming en/of samenwerking en informatie-uitwisseling met maatschappelijke partijen vindt plaats als dat gezien het krachtenveld logisch is, bijvoorbeeld om te anticiperen op bepaalde politieke of beleidsmatige beslissingen op het gebied van landschaps-, natuur-, milieu-, water-, landbouw-, of plattelandsbeleid. Specifieke aandacht hebben wij voor onze relatie met terreinbeherende organisaties met betrekking tot onze werkzaamheden voor het Landschapswachtproject. Hierin nemen wij een kritische maar rechtvaardige houding aan en houden wij elkaar scherp.

- **Bedrijven**

Voor de oprichting van het Landschapsfonds werkt de VNC vooral samen met het bedrijfsleven. Samen met banken, pensioenfondsen, woningbouwcorporaties, energiebedrijven, vastgoedexploitanten, (groene) zakenlieden en financieel deskundigen worden mogelijke financieringsconstructies uitgekristalliseerd en getoetst op haalbaarheid. Verrassende ontmoetingen door het benaderen van het bedrijfsleven voor financiering van een groene constructie als het Deltaplan, leveren interessante inzichten en draagvlak op.

In het kader van de uitvoeringsprojecten wordt concreet samengewerkt met agrarische ondernemers aan landschapsherstel op lokaal niveau. Verder werken wij samen - wanneer nodig en/of op verzoek - met ingenieurs-, planning-, landschapsarchitecten- en ecologiebureaus en met ZZP-ers aan ruimtelijke ordenings- en inrichtingsvraagstukken in de groene en blauwe ruimte en proberen het gedachtegoed van het Deltaplan projectgewijs in te steken.

- **Kennisinstellingen**

De VNC treedt, al dan niet op verzoek, in contact met kennisinstellingen zoals universiteiten en onderzoeksinstituten en wetenschappelijke bureaus van politieke partijen. Wij proberen ons gedachtegoed in wetenschappelijke kringen te ventileren door onderzoekers, docenten en studenten te inspireren met het Deltaplan voor het Landschap in de breedste zin van het woord. Dit doen we door middel van strategische samenwerkingsverbanden, het verzorgen van lezingen en/of colleges, het volgen en verzorgen van studiedagen, het bezoeken van en participeren in symposia, veldbezoeken, publicaties in (vak-) en opiniebladen, etc.

- **Financiers**

Via projectaanvragen / evaluaties / rapportages wordt aan de financiers een duidelijk beeld van de organisatie en het betreffende project geschetst. Voor zover passend binnen de doelstellingen van de organisatie wordt rekening gehouden met de met ideeën, opmerkingen, wensen en klachten van de financiers.

De Nationale Postcode Loterij is een belangrijke partner voor de VNC. Sinds 2009 ontvangen wij van de loterij een jaarlijkse bijdrage van € 500.000,-. Aantrekkelijk is dat de steun meerjarig is en de bijdragen vrij te besteden zijn. Met deze bijdragen heeft de VNC vele extra mooie projecten kunnen verwezenlijken.

BIJLAGE 1: ACCOUNTANTSVERKLARING behorende bij de volledige jaarrekening van de VNC

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Wij hebben de in dit rapport op bladzijde 7 tot en met bladzijde 20 opgenomen jaarrekening 2015 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap te Beek-Ubbergen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en de staat van baten en lasten over 2015 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de vereniging, is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor opmaken de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

ABAB Accountants B.V., Audit & Assurance, Ellen Pankhurststraat 1K, 5032 MD Tilburg, Postbus 10085, 5000 JB Tilburg. Telefoon 088-4670010. Telefax 013-4647248. Internet www.abab.nl. E-mail info@abab.nl. IBAN: NL36RABO0151219400, BIC: RABONL2U.

Op onze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing. Deze zijn gedeponneerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 18028690. Op verzoek wordt een exemplaar hiervan toegezonden. ABAB is lid van het internationale netwerk Premier.

abab.nl

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen.

Tilburg, 17 mei 2016

ABAB Accountants B.V.

W.J.C.J. Pullens RA

ABAB Accountants B.V., Audit & Assurance, Ellen Pankhurststraat 1K, 5032 MD Tilburg. Postbus 10085, 5000 JB Tilburg. Telefoon 088-4670010. Telefax 013-4647248. Internet www.abab.nl. E-mail info@abab.nl. IBAN: NL36RABO0151219400, BIC: RABONL2U.

Op onze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing. Deze zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 18028690. Op verzoek wordt een exemplaar hiervan toegezonden. ABAB is lid van het internationale netwerk Premier.